

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
MISIJA NA KOSOVU

**Reagovanja opština na bezbednosne incidente koji pogađaju
nevećinske zajednice na Kosovu i uloga opštinskih saveta za
bezbednost zajednice**

Decembar, 2011.

Odricanje od odgovornosti:

Zvanična verzija ove publikacije pisana je na engleskom jeziku. Sve druge jezičke verzije ove publikacije predstavljaju prevod sa originalne engleske verzije i ne smatraju se zvaničnim dokumentima.

SADRŽAJ

KRATAK PREGLED	1
1. UVOD	2
2. PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR.....	4
3. OZBILJNI BEZBEDNOSNI INCIDENTI KOJI POGAĐAJU NEVEĆINSKE ZAJEDNICE NA KOSOVU – REGIONALNI PREGLED	6
3.1. Region Gjilan/Gnjilane	6
3.2. Region Mitrovicë/Mitrovica	9
3.3. Region Pejë/Peć	11
3.4. Region Prishtinë/Priština	13
3.5. Region Prizren	14
4. OPŠTINSKI SAVETI ZA BEZBEDNOST ZAJEDNICE (OSBZ) – REAGOVANJE INSTITUCIJA NA BEZBEDNOSNE INCIDENTE KOJI POGAĐAJU NEVEĆINSKE ZAJEDNICE	15
4.1. Region Gjilan/Gnjilane	16
4.2. Region Mitrovicë/Mitrovica	19
4.3 Region Pejë/Peć	20
4.4. Region Prishtinë/Priština	23
4.5. Region Prizren	25
5. ZAKLJUČAK.....	27
6. PREPORUKE.....	30
ANEKS I: PREGLED OPŠTINSKIH SAVETA ZA BEZBEDNOST ZAJEDNICA(oSbz).....	32

SKRAĆENICE

EULEKS	Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu
OKNM	Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina
LOJB	Lokalni odbor za javnu bezbednost
OSBZ	Opštinski savet za bezbednost zajednice
OKZP	Opštinska kancelarija za zajednice i povratak
OKZ	Opštinska kancelarija za zajednice
OEBS	Misija na Kosovu Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju
UAM	Uprava UNMIK-a u Mitrovicë/Mitrovici
UNHCR	Visoki komesar Ujedinjenih nacija za izbeglice
UNMIK	Privremena uprava Misije Ujedinjenih nacija na Kosovu

KRATAK PREGLED

Ovaj izveštaj dokumentuje i ocenjuje reagovanja opština na bezbednosne incidente koji pogađaju nevećinske zajednice¹. „Ozbiljan bezbednosni incident“ je klasifikovan kao incident koji ima potencijal da destabilizuje bezbednosnu situaciju, a uključuje verbalne ili fizičke napade na lica, privatnu imovinu i mesta od kulturnog i verskog značaja.

Bezbednosni incidenti imaju negativan uticaj na stvarnu i percipiranu bezbednost zajednica i mogu ograničiti njihovu slobodu kretanja i pristup osnovnim pravima i uslugama. Oni takođe imaju potencijal da podstaknu međuetničke tenzije i naruše odnose između nevećinskih zajednica i opštinskih institucija. Međutim, nalazi u ovom izveštaju ukazuju da se ove negativne posledice mogu ublažiti ako opštinske vlasti reaguju na ove incidente na odgovarajući način i blagovremeno, na primer kroz dijalog u odgovarajućim forumima, javne izjave kojima se osuđuju dela nasilja i informisanje odnosno neposredne kontakte sa pogođenom zajednicom na terenu.

Tokom perioda izveštavanja, na nevećinske zajednice na Kosovu i dalje su negativno uticali bezbednosni incidenti čija su meta bila lica, privatna imovina i mesta od kulturnog i verskog značaja. Neke opštine su počele proaktivno da reaguju na bezbednosne incidente, prvenstveno kroz zvanične osude i neposredne kontakte i aktivnosti usmerene ka pogođenim zajednicama. Tamo gde je došlo do ovakvih aktivnosti postojala je jasna pozitivna veza sa percepcijom zajednice u pogledu njene bezbednosti i sigurnosti, a i pogođene zajednice su istakle da se njihova percepcija bezbednosti poboljšala.

Uprkos ovim pozitivnim primerima, opštine su na bezbednosne incidente uglavnom reagovala na ad hoc osnovi, bez doslednosti u pristupu. Osim toga, mnoge opštine nisu ispunile svoje obaveze u pogledu osnivanja i sastava svog opštinskog saveta za bezbednost zajednice, odnosno opštinskog tela koje najbolje može da osigura adekvatan odgovor na bezbednosne incidente.

Tamo gde su opštine *reagovala* na bezbednosne incidente, predstavnici zajednica su istakli niz stalnih problema. Na primer, u nekim slučajevima javne izjave opštinskih zvaničnika nisu prevedene na jezike nevećinskih zajednica i zbog toga nisu bile dostupne zajednici pogođenoj incidentom. Dalje, tamo gde su opštinske vlasti osudile bezbednosne incidente koji pogađa neku nevećinsku zajednicu, takav postupak je pogođena zajednica okarakterisala uglavnom kao simboličan, izuzev u slučaju kad su takve osude bile praćene neposrednim kontaktima i dijalogom.

S obzirom na pozitivnu korelaciju između adekvatnih i pravovremenih reagovanja opštine na ozbiljne bezbednosne incidente i percepcije sigurnosti kod pogođene zajednice, relevantni akteri bi trebalo zajedno da rade na razvoju doslednog pristupa. Doprinos tome dao bi dalji razvoj i potpuno sprovođenje pravnog i regulatornog okvira koji se odnosi na bezbednost zajednica, a posebno na OSBZ. Opštinske vlasti bi trebalo da koriste mehanizam OSBZ za primenu najbolje prakse u reagovanju na

¹ Za potrebe ovog izveštaja, nevećinska se odnosi na zajednicu koja je bročana manja u nekoj opštini. Ovaj izveštaj razmatra bezbednosne incidente koji pogađaju nevećinske zajednice. U većini opština većinsko stanovništvo čine kosovski Albanci. Izveštaj razmatra i ozbiljne bezbednosne incidente u opštinama u kojima su kosovski Srbi u većini, čak i ako je žrtva iz većinske zajednice.

bezbednosne incidente putem javne osude i neposrednog kontakta sa pogođenim zajednicama.

Izveštaj je zasnovan na redovnim aktivnostima nadgledanja od strane Misije OEBS-a na Kosovu (OEBS) u periodu od januara do decembra 2010. OEBS nastavlja da nadgleda, izveštava i prati reagovanje opština na bezbednosne incidente koji pogađaju nevećinske zajednice, uz povećanu pažnju nakon događaja koji su počeli krajem jula 2011.

1. UVOD

Ovaj izveštaj razmatra reagovanje relevantnih opštinskih mehanizama za sigurnost i bezbednost zajednice na ozbiljne bezbednosne incidente koji pogađaju nevećinske zajednice na Kosovu. Akcenta je stavljen na opštinske savete za bezbednost zajednice (OSBZ).² Tamo gde su uspostavljeni, oni predstavljaju glavno opštinsko telo koje ima mandat da rešava bezbednosna pitanja nevećinskih zajednica, pored redovnih relevantnih subjekata u oblasti bezbednosti i pravosuđa, kao što su Kosovska policija i sudstvo. Kao glavno konsultativno telo opštine za rešavanje bezbednosnih pitanja koja pogađaju nevećinske zajednice, OSBZ treba da bude osnovan u svakoj opštini i mora da osigura pravičnu zastupljenost svih „etničkih zajednica“ koje žive u toj opštini kao i svih relevantnih aktera.³

Za potrebe ovog izveštaja, „ozbiljan bezbednosni incident“ je klasifikovan kao incident koji ima potencijal da destabilizuje bezbednosnu situaciju tako što negativno utiče na stvarnu i/ili percipiranu bezbednost zajednice, ograničava slobodu kretanja, a time i uživanje ostalih fundamentalnih prava, i/ili podriva odnose između zajednica. On uključuju verbalne ili fizičke napade na lica, privatnu imovinu i mesta od kulturnog i verskog značaja na Kosovu, bez obzira na to da li je takva radnja dovela do krivičnog dela definisanog pravnim okvirom.

U smislu „reagovanja“, ovaj izveštaj nastoji da ukaže na „blaže“ reagovanje opštinskih bezbednosnih mehanizama na bezbednosne incidente, za razliku od reagovanja Kosovske policije ili sudstva.⁴ Ovo „blaže“ reagovanje uključuje, između ostalog, javne osude, neposredne kontakte na terenu sa pogođenom zajednicom i diskusiju o incidentima u opštinskim mehanizama za bezbednost.

² OSBZ su obavezna opštinska tela koja su osnovana u skladu sa Zakonom br. 03/L-035 o Policiji, 4. jun 2008. Prema članu 7 (3), OSBZ je „savetodavno telo kojim predsedava predsednik opštine, sa članovima koji predstavljaju sve zajednice koje žive u opštini“; član 7 (4) propisuje da to telo ima mandat da „podigne svest o prirodi krivičnog dela, nereda i nasilničkog ponašanja u lokalnoj zajednici, identifikuje lokalne probleme u pogledu javne bezbednosti i sigurnosti i preporuči akcione planove za rešavanje tih problema na lokalnom nivou kroz saradnji opštinskih vlasti, lokalne zajednice i policije“. Detaljnije informacije o OSBZ nalaze se u četvrtom delu.

³ Videti članove 1. i 3. Administrativnog uputstva br. 08/2009 MUP- 02/2009 MLU za opštinske savete za bezbednost zajednice, 20. mart 2009.

⁴ U okviru svog mandata da promovise i štiti prava svih zajednica na Kosovu, OEBS stalno nadgleda i ocenjuje međuetničke incidente, etnički motivisane incidente i potencijalne zločine iz mržnje. Aktivnosti u tom smislu uključuju rad terenskih timova koji se redovno sastaju sa predstavnicima zajednica na Kosovu.

Izveštaj stavlja akcenat na uticaj ozbiljnih bezbednosnih incidenata na percepciju pogođenih zajednica, ne uzimajući u obzir motiv ili etničko poreklo počilaca, i na reagovanje opštinskih mehanizama za bezbednost zajednice. Kao takav, on postavlja dva glavna pitanja:

- Prvo, da li opštinski mehanizmi za bezbednost ispunjavaju svoje obaveze propisane pravnim okvirom, koje se odnose na sigurnost i bezbednost nevećinskih zajednica nakon ozbiljnih bezbednosnih incidenata?
- Drugo, koliko su delotvorni sadašnje opštinske reakcije kada je u pitanju poboljšanje percepcije sigurnosti i bezbednosti kod nevećinskih zajednica? Izveštaj, prema tome, zasniva svoju procenu na informacijama prikupljenim tokom razgovora sa žrtvama prijavljenih incidenata i/ili sa predstavnicima pogođenih zajednica.

Struktura izveštaja je sledeća:

- Drugi deo navodi relevantni pravni i institucionalni okvir, identifikujući ključna opštinska tela čiji je zadatak da promovišu sigurnost i bezbednost nevećinskih zajednica, među kojima OSBZ predstavlja primarni mehanizam.
- Treći deo razmatra reagovanje opština na ozbiljne bezbednosne incidente koji pogađaju nevećinske zajednice u svakom od pet regiona na Kosovu. Zatim razmatra reakcije zajednica na te odgovore, kako bi se ocenila efikasnost opštinskih tela u unapređenju percepcije bezbednosnog stanja nevećinskih zajednica..
- Četvrti deo ocenjuje funkcionalnost i učinak OSBZ-a kroz dva ključna aspekta njihovog rada: 1) usklađenost sa obavezama koje proističu iz pravnog okvira, sa posebnim naglaskom na učešće nevećinskih zajednica; i 2) njihova efikasnost u poboljšanju percepcije bezbednosti među nevećinskim zajednicama, pre svega kroz njihov kapacitet da ukažu i reaguju na bezbednosne incidente koji pogađaju zajednice.⁵

Ovaj izveštaj se zasniva na redovnim aktivnostima nadgledanja koje je Misija na Kosovu Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) sproveda u periodu od januara do decembra 2010, kao i na razgovorima sa opštinskim zvaničnicima i predstavnicima zajednica u istom periodu, uključujući i predstavnike nevećinskih zajednica svih osnovanih OSBZ-a. Kao što je gore navedeno, razgovori su vođeni i sa žrtvama prijavljenih incidenata i/ili predstavnicima pogođenih zajednica kako bi se utvrdio uticaj incidenata na bezbednost i sigurnost zajednica, kao i na odnose između zajednica. Ukupno je obavljeno 108 individualnih polustrukturiranih razgovora⁶, uključujući i 36 sa žrtvama ozbiljnih bezbednosnih incidenata i/ili predstavnicima

⁵ Ovaj izveštaj ne ocenjuje ulogu bezbednosnih foruma na lokalnom nivou kao što su lokalni odbori za javnu bezbednost (LOJB), kako je uređeno članom 7(3) Zakona br. 03/L-035 o policiji, 4. jun 2008; akcioni timovi za bezbednost zajednice koji su osnovani u saradnji sa Stejt Departmentom SAD-a u nekim opštinama, kako bi se promovisao rad policije u zajednici; ili druge sastanke koji se odnose na bezbednost čiji su domaćini akteri iz područja bezbednosti, kao što su KFOR ili EULEKS.

⁶ Polustrukturirani razgovori predstavljaju metoda istraživanja koja se koristi u društvenim naukama. Dok strukturirani razgovor ima formalizovan i ograničen broj pitanja, polustrukturirani razgovor je fleksibilan i omogućava postavljanje novih pitanja tokom razgovora, a na osnovu onoga što ispitanik kaže.

zajednica koje su bile pogođene (među kojima su dve žene) i 72 sa članovima različitih opštinskih tela iz nevećinskih zajednica (među kojima je pet žena).

OEBS nastavlja da nadgleda, izveštava i prati reagovanje opština na bezbednosne incidente koji pogađaju nevećinske zajednice, uz povećanu pažnju nakon događaja koji su počeli krajem jula 2011.

2. PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR

Evropska okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (OKNM) postavlja neke od ključnih međunarodnih normativnih standarda za zaštitu i promovisanje prava nevećinskih zajednica.⁷ Ona poziva odgovorne institucije da preduzmu „odgovarajuće mere“ za zaštitu lica od pretnji, neprijateljstva, nasilja ili diskriminacije kojoj su izložena zbog svog etničkog, kulturnog, jezičkog ili verskog identiteta, istovremeno podstičući duh tolerancije i međukulturnog dijaloga kroz „delotvorne mere“ za promovisanje uzajamnog poštovanja, razumevanja i saradnje. Iako ne navodi šta predstavlja delotvorne i/ili odgovarajuće mere, OKNM na ključan način povezuje promovisanje bezbednosti i poboljšane tolerancije među zajednicama.⁸ OKNM se direktno primenjuje u skladu sa pravnim okvirom na Kosovu.⁹ Pravni okvir uključuje i posebne odredbe koje pozivaju kosovske institucije da zaštite sigurnost i bezbednost zajednica. Na primer, Zakon o zaštiti i promovisanju prava zajednica i njihovih pripadnika posebno propisuje zadatak institucijama da preduzmu „sve potrebne mere“ kako bi zaštitile one koji mogu biti predmet pretnji, neprijateljstva ili nasilja zbog svog nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog ili verskog identiteta. Zakon takođe zahteva od njih da promovišu mir, toleranciju, međukulturalni i međureligijski dijalog i da podrže pomirenje između zajednica.¹⁰

Iako na važan način povezuju promovisanje bezbednosti i promovisanje mira, pravni okvir ne propisuje za institucije vrste mera ili aktivnosti koje će dovesti do zaštite i promovisanja sigurnosti i bezbednosti nevećinskih zajednica, niti određuje pojedina tela ili mehanizme za sprovođenje takvih mera. Iako Zakon o lokalnoj samoupravi dodeljuje nadležnosti opštinama¹¹, on ne daje nikakve konkretne smernice u pogledu bezbednosti i sigurnosti nevećinskih zajednica. Osim toga, Ministarstvo unutrašnjih poslova je u leto 2011. usvojilo „Nacionalnu strategiju i akcioni plan za bezbednost zajednice“ koja pokriva period 2011-2016. Strategija osigurava dobar okvir i korektno identifikuje oblasti intervencije. Mnoge navedene aktivnosti ostaju neodređene i

⁷ Videti Evropsku okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina (OKNM), Savet Evrope, februar 1995. Svrha OKNM-a jeste da osigura da države potpisnice poštuju prava svojih nacionalnih manjina u svojim domaćim pravnim i političkim sistemima. Konvenciju je do 2011. ratifikovalo 39 država članica Saveta Evrope. Videti OKNM i Izveštaj sa obrazloženjima <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/html/157.htm> (pristupljeno 24. oktobra 2011.)

⁸ Ibid., član 6, OKNM.

⁹ Videti član 3 (h) Ustavnog okvira UNMIK-a za privremenu samoupravu, Uredba UNMIK-a br. 2001/9, proglašena 15. maja 2001. sa naknadnim izmenama i dopunama; Član 22. Ustava Kosova, usvojen 9. aprila 2008, stupio na snagu 15. juna 2008; i član 1. Zakona br. 03/L-047 o zaštiti i promovisanju prava zajednica i njihovih pripadnika na Kosovu, 13. mart 2008.

¹⁰ Ibid., član 3, Zakon br. 03/L-047.

¹¹ Videti Zakon br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi, 4. jun 2008, Poglavlje 3, „Opštinske nadležnosti“.

izgledaju kao ciljevi a ne kao jasan opis konkretnih aktivnosti koje treba da preduzmu odgovorne institucije.¹²

Na opštinskom nivou, institucije odgovorne za zaštitu i promovisanje sigurnosti i bezbednosti nevećinskih zajednica mogu se uglavnom naći u izvršnom ogranku vlasti. Predsednik opštine predsedava OSBZ-om koji je, kako je već rečeno, obavezno telo koje predstavlja glavni mehanizam u tom pogledu.¹³ Drugi relevantni akteri su zamenik predsednika opštine za zajednice¹⁴, zamenik predsedavajućeg skupštine opštine za zajednice¹⁵, odbor za zajednice¹⁶ i opštinska kancelarija za zajednice i povratak (OKZP)¹⁷. Iako nemaju eksplicitan mandat da rešavaju bezbednosna i sigurnosna pitanja, oni imaju značajnu ulogu u promovisanju tolerancije između zajednica i sprovođenju mera za izgradnju poverenja, kao i u stvaranju veza između zajednica i drugih opštinskih institucija.

Treba pomenuti da ozbiljni bezbednosni incidenti mogu imati negativan uticaj na stvarnu i percipiranu bezbednost i sigurnost zajednica, a u nekim slučajevima mogu da ograniče njihovu slobodu kretanja i ometaju njihov pristup osnovnim pravima i slobodama. Važno je da opštine efikasno odgovore na takve incidente. Ovo se može uraditi putem dijaloga u odgovarajućim opštinskim forumima za bezbednost, kao što su OSBZ, javnih osuda ili terenskih aktivnosti, ili kombinacijom ova tri načina. Te aktivnosti mogu pomoći da se obnovi poverenje pogođene zajednice u ograde koji se bave ozbiljnim bezbednosnim incidentima. S druge strane, to može dovesti do jačanja i promovisanja dijaloga između zajednica, opštinskih institucija i policije, i na kraju do zaštite od budućih ozbiljnih bezbednosnih incidenata.

¹² Videti „Nacionalnu strategiju i akcioni plan za bezbednost zajednice 2011-2016“, odobren od strane vlade Kosova u junu 2011. S obzirom da je izveštaj zasnovan na redovnim aktivnostima praćenja od strane Misije OEBS-a na Kosovu (OEBS) u periodu od januara do decembra 2010, strategija nije obuhvaćena tim periodom izveštavanja, te prema tome nije uključena u ovu analizu.

¹³ Videti fusnotu 2, *supra*.

¹⁴ U onim opštinama u kojima najmanje 10% stanovništva pripada nevećinskoj zajednici, pozicija zamenika predsednika opštine za zajednice uspostavlja se da pomogne, usmerava i savetuje predsednika opštine o pitanjima u vezi sa nevećinskim zajednicama. Videti Zakon o lokalnoj samoupravi, fusnota 11, *supra*, Član 61 (1).

¹⁵ U onim opštinama u kojima najmanje 10% stanovništva pripada nevećinskim zajednicama, uspostavlja se pozicija zamenika predsedavajućeg skupštine opštine za zajednice. Između ostalih dužnosti, zamenik predsedavajućeg skupštine opštine za zajednice odgovoran je za promovisanje dijaloga među zajednicama. Videti Zakon o lokalnoj samoupravi, fusnota 11, *supra*, članovi 54. (1) i 55 (1).

¹⁶ Odbor za zajednice je obavezan mehanizam kome je povereno promovisanje prava i interesa zajednica koje žive u opštinama, a sastoji se od odbornika i predstavnika zajednica. Videti Zakon o lokalnoj samoupravi, fusnota 11, *supra*, članovi 51 i 53.

¹⁷ OKZP ima zadatak da zaštiti i promoviše prava zajednica, uključujući i omogućavanje jednakog pristupa javnim službama i stvaranje uslova za održivi povratak izbeglica, raseljenih lica i repatriranih lica. Videti Uredbu Vlade br. 02/2010 za opštinske kancelarije za zajednice i povratak, 17. avgust 2010.

3. OZBILJNI BEZBEDNOSNI INCIDENTI KOJI POGAĐAJU NEVEĆINSKE ZAJEDNICE NA KOSOVU – REGIONALNI PREGLED¹⁸

Sigurnost i bezbednost ostaju ključna pitanja od interesa za pripadnike nevećinskih zajednica. Iako kriminal i nasilje negativno utiču na sve zajednice na Kosovu, bezbednosni incidenti mogu u velikoj meri da utiču na uživanje mnogih osnovnih ljudskih prava od strane nevećinskih zajednica.¹⁹ Bezbednosni incidenti povećavaju kako stvarnu tako i percipiranu ugroženost žrtava, pa čak i njihovo okruženje, a to se često pogoršava kada su žrtve pripadnici nevećinske zajednice koja živi u području opštine koje je uglavnom naseljeno većinskim stanovništvom. Štaviše, *percepcija* bezbednosti zajednica snažno je povezana sa njihovom sposobnošću i spremnošću da se slobodno kreću; ako je sloboda kretanja ugrožena to opet ugrožava druga ljudska prava, kao što su pristup uslugama i radnim mestima ili obrazovanju, i učestvovanje u javnom životu. Bezbednosni incidenti mogu da podstaknu međuetničke tenzije i naruše odnose između nevećinskih zajednica i ustanova, posebno ako lokalne institucije ne reaguju efikasno te incidente.

Ovaj deo navodi ozbiljne bezbednosne incidente koji pogađaju nevećinske zajednice, i koji su se dogodili u različitim opštinama na Kosovu tokom perioda izveštavanja. Detaljno opisuje reagovanje opština na najznačajnije primere i istražuje reakcije zajednica na to reagovanje, u cilju procene efikasnosti opština u poboljšanju stvarne i percipirane sigurnosti i bezbednosti nevećinskih zajednica.

3.1. Region Gjilan/Gnjilane

U regionu Gjilan/Gnjilane, kosovski Srbi – koji čine drugu najveću zajednicu u tom regionu – suočavaju se sa najvećim brojem bezbednosnih incidenata. Incidenti uključuju napade na pojedince, privatnu imovinu i mesta od kulturnog i verskog značaja. Dana 18. februara 2010. oskrnavljen je grob prvog kosovskog Srbina koji je od 1999. sahranjen na Srpskom pravoslavnom groblju u gradu Gjilan/Gnjilane. Na zahtev porodice, telo je ekshumirano i preneseno na srpsko pravoslavno groblje u obližnjem selu u kome većinu čine kosovski Srbi. Predsednik opštine Gjilan/Gnjilane odmah je osudio incident kroz izjavu za medije objavljenu na opštinskoj internet stranici; međutim, izjava je objavljena samo na albanskom jeziku, zbog čega je bila teško pristupačna za zajednicu kosovskih Srba. Slučaj je takođe zahtevao angažovanje aktera visokog profila sa centralnog nivoa: premijer i ministar za zajednice i povratak posetili su groblje 21. februara 2010. i javno osudili sknavljenje.²⁰

Opštinske institucije nisu imale nikakvih neposrednih kontakata sa pogođenom porodicom. Pripadnici zajednice kosovskih Srba rekli su da su zaprepašćeni i opisali negativan uticaj incidenta na njihovu percepciju bezbednosti. OEBS je razgovarao sa

¹⁸ Ovaj deo je podeljen na pet regiona koji nisu zvanični regioni na Kosovu, već se radi o organizacionoj regionalnoj podeli OEBS-a od perioda izveštavanja. Različite organizacione regionalne podele OEBS-a jesu regioni Gjilan/Gnjilane; Mitrovicë/Mitrovica; Pejë/Peć; Prishtinë/Priština i Prizren. Osim toga, svaki region razmatra svaku opštinu pojedinačno. Ovakav pristup se koristi zbog lakšeg čitanja.

¹⁹ Za detaljnije demografske podatke o svim zajednicama na Kosovu videti Izveštaj OEBS-a *Profili zajednica na Kosovu* (2010). <http://www.osce.org/kosovo/75450> (pristupljeno 23. decembra 2011.).

²⁰ Za više podataka o ovom incidentu videti Izveštaj OEBS-a *Profili zajednica na Kosovu* (2010), Ibid.

članom crkvenog odbora u gradu Gjilan/Gnjilane, koji je ponovio da opštinske institucije moraju proaktivnije da rade na otklanjanju predrasuda u većinskoj zajednici i dopune javne izjave osude na koje, prema rečima ispitanika, zajednica gleda kao na „reakciju uglavnom simboličnog karaktera“.²¹

Tri odvojena napada na kosovske Srbe dogodila su se, tokom perioda izveštavanja, u selu Paralovo/Parallovë, ili njegovoj blizini, u kome većinu čine kosovski Srbi i koje se nalazi u etnički mešovitoj opštini Novo Brdo/Novobërdë. Jedan kosovski Srbin je navodno bio napadnut 15. marta 2010, kada ga je zaustavila grupa kosovskih Albanaca koji su blokirali njegovo vozilo.²² Jedan kosovski Albanac je 30. novembra 2010. navodno napao kosovskog Srbina tokom rasprave oko imovine. Kosovskog Srbina je 28. decembra 2010. navodno napao kosovski Albanac, takođe u vezi sa svađom oko imovine. Ova tri incidenta imala su negativan uticaj na slobodu kretanja zajednice kosovskih Srba, jer su mnogi počeli da izbegavaju područje gde su se desili napadi. Iako su opštinske institucije odmah osudile prvi incident putem javnog saopštenja koje je 18. marta 2010. u lokalnoj štampi objavljeno i na albanskom i srpskom jeziku, nakon drugog i trećeg napada nije bilo nikakvih izjava. Štaviše, nije urađeno ništa da bi se žrtve ili šira zajednica osećali bezbednije.

OEBS je razgovarao sa žrtvom napada od 30. novembra 2010. i on je rekao da je žalosno što nije bilo osude i kontakta sa zajednicom na terenu od strane opštinskih institucija i da bi takve mere povoljno uticale na odnose među zajednicama. Žrtva incidenta od 28. decembra 2010. je takođe izrazila razočarenje izostankom izjave i rada sa zajednicom na terenu, iako je primetio da je, nakon incidenta, predsednik opštine telefonirao starešini sela da se raspita za reakciju zajednice u pogledu ovog slučaja. U narednom razgovoru, predstavnik kosovskih Srba iz sela Paralovo/Parallovë naglasio je važnost kontakta sa zajednicom na terenu nakon ovih incidenata i dodao da samo javne osude nisu dovoljne da umire njegovu zajednicu, čiji pripadnici su sve više zabrinuti za svoju sigurnost i bezbednost, uključujući i slobodu kretanja.²³

Između oktobra i decembra 2010 desila se serija pljački povratničkih kuća u opštini Ferizaj/Uroševac. Prema rečima lidera zajednice u tom području, učestali prekršaji su negativno uticali na percepciju bezbednosti unutar male zajednice kosovskih Srba, ugrožavajući njihov održivi povratak. Dana 8. oktobra 2010, meta je bila jedna nenastanjena kuća u selu Bablak/Babljak i vlasnik je prijavio taj incident policiji. Dana 26. oktobra 2010, provaljeno je i pokradena je imovina iz četiri nenastanjene kuće u vlasništvu kosovskih Srba u selu Srpski Babuš/Babush i Serbëve. U istom selu desila se provala u kuću 29. novembra 2010. Još jedan kosovski Srbin prijavio je policiji da mu je 2. decembra 2010. provaljena kuća u selu Babljak/Bablak. U svim ovim slučajevima pokradena je imovina koja se nalazila u kućama. Nije bilo ni osude ni kontakta sa zajednicom na terenu od strane opštinskih institucija.

²¹ Član crkvenog odbora iz zajednice kosovskih Srba, opština Gjilan/Gnjilane, individualni razgovor, 14. januar 2011.

²² Videti fusnotu 20, *supra*

²³ Žrtve napada od 30. novembra i 28. decembra 2010. u Paralovu/Parallovë i predstavnik kosovskih Srba iz sela Paralovo/Parallovë, individualni razgovor u selu Paralovo/Parallovë, 11 januar 2011.

OEBS je razgovarao sa predstavnikom zajednice koji se obratio predsedniku opštine nakon incidenta, ali mu je rečeno da je rad na terenu obaveza policije.²⁴ Predstavnik kosovskih Srba u OSBZ u Ferizaj/Uroševcu rekao je da su pljačke negativno uticale na potencijalni povratak u ovo područje. Usprkos očiglednog materijalnog motiva ovih pljački, on je insistirao da je etnička pripadnost žrtava učinila te kuće „lakšim metama“ i da bi zajednica pozdravila javnu osudu i kontakt opštinskih zvaničnika sa zajednicom na terenu.²⁵ Iako su se bezbednosni incidenti nastavili i u 2011, treba napomenuti da je OEBS uočio da je opština počela da preuzima neke značajne korake u reagovanju na te incidente.

Srpska pravoslavna crkva u selu Donja Budriga/Budrikë e Poshtme, u opštini Parteš/Partesh, obijena je 2. decembra 2010. i sa nje je skinuta bakarna konstrukcija. To je bio drugi takav incident, nakon što je crkva obijena 6. novembra 2009. Usprkos činjenici da su oba slučaja odmah prijavljena policiji i da je ova crkva obuhvaćena regionalnim operativnim planom policije za zaštitu kulturne baštine²⁶, zajednica smatra da policija nije mogla da spreči česte provale zbog nedovoljnog povećanja broja patrola. OEBS je razgovarao sa pravoslavnim sveštenikom te crkve, koji je izrazio zaprepašćenje izostankom reakcije opštinskih vlasti na ove incidente, a pogotovo izostankom javne osude i radom sa zajednicom na terenu.

U 2010. godini i druge zajednice u regionu Gjilan/Gnjilane bile su izložene bezbednosnim incidentima. Kosovske Aškalije, koji uglavnom naseljavaju opštinu Ferizaj/Uroševac, i dalje su bili na meti bezbednosnih incidenta. Na primer, 23. januara 2010. povređen je nožem maloletni kosovski Aškalija iz naselja Sallahane/Salahane u gradu Ferizaj/Uroševac.²⁷ Iako se o incidentu razgovaralo na sastanku OSBZ-a u Ferizaj/Uroševcu 2. marta 2010, predvodnici zajednice kojima se obratio OEBS nerado su otvoreno govorili o napadu nožem i sama zajednica je pokazala tendenciju da umanjuje značaj i posledice napada.²⁸

Međutim, zamenik predsednika opštine za zajednice, predstavnik kosovskih Aškalija koji je imenovan nakon incidenta, kaže da je za žaljenje što opština nije osudila taj incident ili komunicirala sa zajednicom nakon tog čina. S druge strane, jedan službenik OKZP-a istakao je da ograničeni uticaj ovog incidenta na odnose između zajednica nije nužno zahtevao i javnu osudu od strane opštine. Službenik sa kojim smo razgovarali smatra da je poseta šefa OKZP zajednici nakon incidenta bila dovoljna. On je naveo i da postoji potreba da se nakon ozbiljnih bezbednosnih incidenta odvoje posebna sredstva za podršku i rad opštine sa zajednicama u njihovom okruženju.²⁹

Takođe, u regionu Gjilan/Gnjilane, mala i uglavnom starija zajednica kosovskih Hrvata u opštini Viti/Vitina i dalje doživljava često verbalno i fizičko zlostavljanje i zastrašivanje od strane svojih suseda kosovskih Albanaca i etničkih Albanaca iz bivše Jugoslavenske Republike Makedonije, koji su zauzeli napuštene kuće kosovskih

²⁴ Kosovski Srbin, stanovnik sela Talinoc/Tallinovac, opština Ferizaj/Uroševac, individualni razgovor, obavljen u njegovoj kući 19. januara 2011.

²⁵ Predstavnik kosovskih Srba u OSBZ-u u Ferizaj/Uroševcu, opština Ferizaj/Uroševac, individualni razgovor, 19. januar 2011.

²⁶ Sveštenik Srpske pravoslavne crkve u selu Donja Budriga/Budrikë e Poshtme, mesto Parteš/Partesh, individualni razgovor, 17. januar 2011.

²⁷ Predstavnik kosovskih Aškalija, zamenik predsednika opštine za zajednice, 28. decembar 2010.

²⁸ Ibid.

²⁹ Opštinski zvaničnik, OKZP u opštini Ferizaj/Uroševac, individualni razgovor, 28. decembar 2010.

Hrvata u ovom području.³⁰ Na sastanku OSBZ-a su i predsednik opštine i komandir stanice kosovske policije ocenili bezbednosnu situaciju u Viti/Vitini kao mirnu, bez ijednog prijavljenog incidenta usmerenog protiv nevećinskih zajednica. Predstavnici zajednice sa kojima je OEBS razgovarao nakon napada izrazili su zabrinutost u pogledu prijavljivanja incidenata policiji zbog straha od odmazde i potvrdili da im je sloboda kretanja i dalje ograničena.

3.2. Region Mitrovicë/Mitrovica

Bezbednost nevećinskih zajednica u Mitrovicë/Mitrovici u 2010. odražava ukupno pogoršanje bezbednosne situacije u severnim opštinama u regionu, sa povećanim brojem bezbednosnih incidenata između zajednica kosovskih Albanaca i kosovskih Srba, i kao navodnih počinilaca i navodnih žrtava. Takvi incidenti su prijavljeni u naseljima Tre Rrokaqiejt/Tri Solitera, Mikronaselje/Kodra e Minatorëve, Suhodoll/Suvi Do (gornji i donji) i Lagja e Doktorëve/Dolina doktora, Bošnjackoj mahali i području blizu glavnog mosta na reci Ibër/Ibar. U ovim područjima često su se dešavali napadi grupa kosovskih Srba na kosovske Albance, u rasponu od uvredljivih grafita i verbalnog maltretiranja do kamenovanja ljudi i/ili vozila, fizičkih napada, povremene pucnjave i/ili postavljanja eksplozivnih naprava na nečiju privatnu imovinu. Hapšenja su bila retka i često su incidenti praćeni osvetom.

Značajan incident se desio 9. juna 2010, kada je grupa mladih kosovskih Srba, navodno, napala grupu mladih kosovskih Albanaca na lokalnom igralištu u naselju „Tre Rrokaqiejt/Tri Solitera“, u kome živi više zajednica, što je rezultiralo hospitalizacijom pet povređenih kosovskih Albanaca. Napad su osudili i kosovski Albanci i kosovski Srbi koji žive u Mikronaselju/Kodra e Minatoreve i naselju „Tre Rrokaqiejt/Tri Solitera“ i zatražili su povećano prisustvo policije, što im je i odobreno. Međutim, 10. juna 2010, grupa mladih kosovskih Albanaca navodno je, kako se čini - iz osвете, napala tri kosovska Srbina. Opštinske institucije u južnoj Mitrovicë/Mitrovici osudile su nasilje i sastale se sa liderima kosovskih Albanaca u severnom delu grada. Uprava UNMIK-a u Mitrovici (UUM), koja je trenutno odgovorna za pružanje opštinskih usluga u severnoj Mitrovici/Mitrovicë, nije izdala nikakvo saopštenje niti preduzela naknadne aktivnosti u zajednici. Jedan od mladih kosovskih Albanaca, koji je bio žrtva incidenta od 9. juna 2010, kaže da nije zadovoljan reakcijom opštine Mitrovicë/Mitrovica. On smatra da opština nije učinila mnogo da pomogne žrtvama, njihovim porodicama i zajednici nakon incidenta, za razliku od predstavnika kosovskih Srba i njegovih suseda kosovskih Srba koji su žrtvama kosovskim Albancima pružili veliku podršku.³¹

Zajednica kosovskih Bošnjaka povremeno se nađe na udaru tenzija i učestalog nasilja između zajednica na severu Kosova.³² Zajednica kosovskih Bošnjaka nije zadovoljna

³⁰ Videti izveštaj OEBS-a *Kosovski Hrvati u opštini Viti/Vitina: Ugrožena zajednica*. <http://www.osce.org/kosovo/83789> (pristupljeno 23. decembra 2011).

³¹ Mladi kosovski Albanci koji su bili žrtve incidenta 9. juna 2010, Regionalni centar OEBS-a u Mitrovicë/Mitrovici, individualni razgovor, 25. januar 2011.

³² Na primer, 17. januara 2010, navodno je jedan kosovski Srbin zastrašivao i vreo jedan kosovskog Bošnjaka zbog imovinskog spora. Dana 9. aprila 2010, kosovsku Bošnjakinju je navodno maltretirala kosovska Albanka koja je pretela da će ubiti i nju i njenog sina ako ne napuste severnu Mitrovicu/Mitrovicë. Kosovski Bošnjak je 14. maja 2010. prijavio da njegovoj porodici

reagovanjem opštine nakon takvih slučajeva. Osim toga, ta zajednica je sa žaljenjem naglasila da se više pažnje posvećuje incidentima koji uključuju kosovske Albance i kosovske Srbe. Posebno je istaknut slučaj ubistva kosovskog Bošnjaka tokom demonstracija 2. jula 2010. protiv otvaranja Centra za registraciju građana od strane kosovskih institucija, kada je u masu bačena ručna bomba. Incident su osudili opštinski odbor za bezbednost zajednice iz Mitrovicë/Mitrovice³³, koji je istog dana održao vanrednu sednicu, kao i opštinske strukture pod upravom Srbije u severnoj Mitrovici/Mitrovicë. Međutim, predstavnik kosovskih Bošnjaka iz naselja rekao je da su, na žalost, javna saopštenja zvaničnika kosovskih Albanaca i kosovskih Srba bila isključivo političke prirode i da nije bilo nikakve direktne komunikacije sa zajednicom.³⁴

Na percepciju sigurnosti i bezbednosti kosovskih Albanaca koji žive u opštinama sa srpskom većinom: Zubin Potok, Leposavić/Leposaviq i Zvečan/Zvečan, negativno su uticali događaji od 14. maja 2010. i 10. juna 2010, kada je navodno kamenovan humanitarni autobus³⁵. Ova služba prevozi kosovske Albance iz sela Koshtovë/Košutovo, Bistricë/Bistrica i Cerajë/Ceranje, u opštini Leposavić/Leposaviq, do južne Mitrovicë/Mitrovice. Prema rečima predstavnika zajednice, kamenovanje je često, ali se svakog puta ne prijavljuje policiji.

Najznačajniji bezbednosni incident u ovim opštinama bio je učestali napad na pekara u vlasništvu jednog kosovskog Albanca u gradu Zvečan/Zvečan. U drugoj polovini 2010. ovaj objekat je bio na udaru osam puta, uključujući i situaciju kad su dva napadača fizički napala vlasnika. Tom prilikom su napadači, navodno kosovski Srbi, ušli u pekara, rekli vlasniku da baci cigaretu i zahtevali od njega da izgovori srpski glas „Č“. Kada je on to uradio, rekli su mu da ga nije dobro izgovorio, a zatim su ga napali. Strukture u opštini Zvečan/Zvečan, koje podržava Republika Srbija, javno su osudile sve ove incidente, ali nisu direktno komunicirale sa žrtvom u njenom životnom i radnom okruženju. Žrtva je u razgovoru sa predstavnicima OEBS-a nagovestila da namerava da napusti Zvečan/Zvečan zbog stalne zabrinutosti za svoju bezbednost i nedostatka podrške od strane opštine.³⁶

U opštinama južno od reke Ibar preovladavali su incidenti usmereni protiv imovine kosovskih Srba. Na primer, krađa i zauzimanje zemljišta, uglavnom nenaseljene povratničke imovine, prijavljena je u selu Svinjarë/Svinjare, opština Mitrovicë/Mitrovica, između januara i februara 2010, a u martu 2010. prijavljeno je nekoliko incidenata u opštini Vushtrri/Vučitrn.³⁷ U nijednom od ovih slučajeva opština

preti jedan kosovski Srbin. Dana 4. juna 2010, kosovska Bošnjakinja je prijavila da joj preti kosovski Albanac kako bi je prisilio da mu prepíše imovinu koju poseduje u severnoj Mitrovici/Mitrovicë.

³³ Opština Mitrovicë/Mitrovica je 11. februara 2008. osnovala „odbor za pomoć i zaštitu“, sa ciljem razmatranja i direktnog praćenja opšte bezbednosne i političke situacije u opštini. Odbor je kasnije promenio ime u „opštinski odbor za javnu bezbednost“ i nastavio sa radom.

³⁴ Predstavnik kosovskih Bošnjaka iz Bošnjačke mahale, individualni razgovor, 18. januar 2011.

³⁵ Humanitarni autobuski prevoz funkcioniše na celom Kosovu povezujući područja naseljena pripadnicima nevećinskih zajednica. Sama usluga, koju je pokrenuo UNHCR, bila je pod upravom UNMIK-a do 2007, kada je prebačena u nadležnost kosovskog Ministarstva za saobraćaj i komunikacije.

³⁶ Kosovski Albanac, vlasnik pekare u gradu Zvečan/Zvečan, prostorije OEBS-a u južnoj Mitrovici/Mitrovici, individualni razgovor, 16. decembar 2010. i 25. januar 2011.

³⁷ Dana 8. marta 2010. opljačkane su kuće kosovskih Srba – povratnika u selu Maxhunaj/Novo Selo, opština Vushtrri/Vučitrn; dana 18. marta 2010, oštećeni su prozori na pravoslavnoj crkvi Svetog

nije osudila incidente, ni javno ni na sastancima opštinske uprave, niti je sprovela bilo kakve aktivnosti na terenu.

Predstavnik sela Gojbulja/Gojbulë u opštini Vushtrri/Vučitrn, koje naseljavaju kosovski Srbi, izrazio je nezadovoljstvo izostankom reakcije opštine na bezbednosne incidente.³⁸ Dana 17. februara 2010, humanitarni autobus koji je prevozio oko 50 kosovskih Srba iz Osojan/Osojana u opštini Istog/Istok, region Pejë/Peć, u severnu Mitrovicu/Mitrovicë, kamenovali su đaci dok je prolazio grad Runik/Rudnik u opštini Skenderaj/Srbica, koji naseljavaju kosovski Albanci. Jedinica za rad policije u zajednici, u Skenderaj/Srbici³⁹, povećala je broj patrola u ovom području i organizovala sastanke sa direktorom lokalne škole, nekim učiteljima, đacima i savetom roditelja.⁴⁰ Međutim, opštine Istog/Istok (odakle su dolazili napadnuti kosovski Srbi) i Skenderaj/Srbica nisu izdale nikakvo javno saopštenje. Pored toga, kosovski Srbin, šef opštinske kancelarije za zajednice u Skenderaj/Srbici⁴¹ požalio se na nedostatak direktnog kontakta sa pogođenom zajednicom.⁴²

3.3. Region Pejë/Peć

U regionu Pejë/Peć – gde kosovski Srbi predstavljaju zajednicu četvrtu po veličini – početkom 2010. povećao se broj napada na njih i njihovu imovinu, što je negativno uticalo na njihovu percepciju sigurnosti i bezbednosti.⁴³ Između januara i marta 2010, kuća u gradu Klinë/Klina, u vlasništvu starijeg bračnog para srpskih povratnika, navodno je kamenovana u periodu od tri dana. Dana 24. februara 2010, zamenik premijera i ministar za zajednice i povratak sastali su se sa predsednikom opštine Klinë/Klina i izdali su zajedničko saopštenje za javnost u kojem su osudili ove incidente. Delegacija je zatim posetila ovu porodicu, a opština je kasnije finansirala radove na popravci. Jedinica za rad policije u zajednici posetila je napadnutu porodicu. U razgovoru sa predstavnicima OEBS-a, žrtva je pohvalila reakciju opštinskih institucija i dodala da je to ohrabrilo ne samo porodicu, nego i zajednicu u

Ilije u gradu Vushtrri/Vučitrn; dana 26. marta 2010, kosovski Srbi iz sela Gojbulja/Gojbulë prijavili su krađu poljoprivredne opreme i zastrašivanje od strane nekoliko mladih kosovskih Albanaca iz susednog sela.

³⁸ Predstavnik kosovskih Srba iz sela Gojbulja/Gojbulë, opština Vushtrri/Vučitrn, telefonski razgovor, 21. januar 2011.

³⁹ Jedinice za rad policije u zajednici, u okviru Kosovske policije, ranije su se bavile bezbednosnim pitanjima na nivou zajednice. Međutim, one su rasformirane u proleće 2010, a njihove nadležnosti su prebačene na projektno osoblje Kosovske policije.

⁴⁰ Videti fusnotu 20, *supra*.

⁴¹ Opštinska kancelarija za zajednice (OKZ) je odgovorna za poboljšanje zaštite prava zajednica i obezbeđivanje jednakog pristupa zajednica javnim službama na opštinskom nivou. Vladina uredba br. 02/2010 za opštinske kancelarije za zajednice i povratak ujedinjuje Opštinsku kancelariju za zajednice i Opštinsku kancelariju za povratak.

⁴² Kosovski Srbin, šef OKZ u opštini Skenderaj/Srbica, selo Banja/Bajë, individualni razgovor u prostorijama OKZ, 12. januar 2011.

⁴³ Značajni incidenti uključuju i često sečenje guma na vozilima kosovskih Srba u selu Videjë/Vidanje, opština Klinë/Klina, između januara i marta 2010. Tokom istog perioda često je pljačkana napuštena imovina raseljenih kosovskih Srba u selu Belo Polje/Bellopojë pored grada Pejë/Peć, što je prošlo bez značajnije reakcije opštine. U Gremnik/Grebniku, selu povratnika kosovskih Srba, opština Klinë/Klina, zapaljena je jedna napuštena kuća. U maju 2010, u selu Shtupel/Štupelj, opština Klinë/Klina, kamenovan je autobus kojim je upravljao kosovski Srbin. Juna 2010, provaljeno je u tri kuće kosovskih Srba u selu Berkovë/Berkovo, takođe u opštini Klinë/Klina.

celini. Kosovski Srbin zaposlen u opštini takođe je pohvalio reakciju opštine na ovaj i druge bezbednosne incidente usmerene protiv njegove zajednice, i smatra da je takvo reagovanje doprinelo poboljšanju odnosa između zajednica u gradu Klinë/Klina.⁴⁴

Tokom 2010. godine, bezbednosni incidenti usmereni protiv povratnika kosovskih Srba često su prijavljivani u etnički mešovitom selu Zallq/Žaç u opštini Istog/Istok.⁴⁵ Dana 17. avgusta oštećena je jedna povratnička kuća u izgradnji, a 18. avgusta zapaljeno je polje suve trave u blizini šatora u kojima su smešteni povratnici. Najznačajniji incident se desio 20. februara 2010, kada je napadnut povratnik kosovski Srbin dok je išao iz Zallq/Žaça u selo kosovskih Srba Osojane/Osojan, opština Istog/Istok, kada je zadobio telesne povrede. Opštinski zvaničnici su izdali dve zvanične izjave osude. Prvu je dala kosovska Srkinja, šef opštinske podkancelarije za zajednice u selu Osojane/Osojan, koja je dala nekoliko intervjua srpskim medijima i osudila ovaj napad. Dodala je da je incident pokrenuo negativne reakcije unutar zajednice kosovskih Srba, što može negativno da utiče na proces povratka koji se odvija u opštini. Drugu izjavu je dao kosovski Egipćanin, opštinski službenik za povratak, koji je posetio povratnike kosovske Srbe u selu Zallq/Žaç i takođe osudio ovaj napad.

Događaji koji su se odigrali u Zallq/Žaçu tokom 2010. privukli su pažnju zvaničnika sa centralnog nivoa i međunarodnih organizacija, koji su osudili ove incidente u lokalnim medijima na albanskom i srpskom jeziku. Zamenik predsednika opštine za zajednice je u saopštenju za štampu oštro osudio incidente koji su se dogodili u avgustu 2010. Odbor za zajednice u Istog/Istoku sastao se 25. avgusta 2010. i osudio incidente u saopštenju za javnost, a 2. septembra 2010. predsednik opštine i komandir policije u Istog/Istoku posetili su povratnike kosovske Srbe i primajuću zajednicu kako bi promovisali dijalog. Predstavnik kosovskih Srba u Zallq/Žaçu pohvalio je izdata saopštenja za javnost i posete zajednici od strane opštinskih zvaničnika, dodajući da su pozitivno uticali na percepciju bezbednosti među povratnicima.⁴⁶ Međutim, žrtvu napada koji se odigrao 20. februara 2010. posetili su jedino opštinski službenici kosovski Srbi, zaposleni u OKZP-u, što je po njegovom mišljenju smanjilo pozitivan uticaj koji je imala poseta zajednici.⁴⁷

Bezbednosnim incidentima u regionu Pejë/Peć u 2010. bile su pogođene i druge zajednice⁴⁸, posebno kosovski Bošnjaci.⁴⁹ Mada su navodni počinioci u mnogim

⁴⁴ Kosovski Srbin, vlasnik kuće koja je često kamenovana u gradu Klinë/Klina, i kosovski Srbin zaposlen u opštini Klinë/Klina, individualni razgovori u njihovim kućama, 5. januar 2011.

⁴⁵ Između 19. aprila i 23. avgusta 2010, policiji je prijavljeno trinaest različitih incidenata, uključujući i kamenovanje povratnika kosovskog Srbina, kamenovanje šatora za privremeni smeštaj povratnika, oštećenje kuće u izgradnji jednog povratnika, navodno namerno paljenje suve trave udaljene oko 200-300 metara od šatora nevećinske povratničke zajednice, i pucanje iz vatrenog oružja u blizini.

⁴⁶ Predstavnik kosovskih Srba, individualni razgovor u njegovoj novoizgrađenoj kući u selu Zallq/Žaç, 10. januar 2011.

⁴⁷ Kosovski Srbin, žrtva napada koji se dogodio 20. februara 2010, individualni razgovor u njegovoj kući u selu Zallq/Žaç, 10. januar 2011.

⁴⁸ U gradovima Pejë/Peć i Gjakovë/Đakovica prijavljena su dva napada na kosovske Egipćane, 1. marta i 8. maja 2010; dvojica kosovskih Egipćana napadnuta su u selu Novosellë/Novo Selo u opštini Pejë/Peć, a jedan Rom je napadnut 26. februara 2010. u gradu Pejë/Peć.

⁴⁹ Dana 14. januara 2010, nepoznato lice je poslalo preteće sms poruke kosovskom Bošnjaku u gradu Pejë/Peć; 1. marta 2010. još jednog kosovskog Bošnjaka u gradu Pejë/Peć napao je i opljačkao navodno kosovski Albanac, koga je kasnije Kosovska policija stavila u pritvor i ispitivala; 22. marta 2010. učenicu srednje tehničke škole, kosovsku Bošnjakinju, u gradu Pejë/Peć napala su navodno dvojica kosovskih Albanaca, učenika iste škole, koje je kasnije ispitivala policija; kosovskog

incidentima gde su mete napada bili kosovski Bošnjaci uhapšeni, u većini slučajeva opština nije osudila incident niti organizovala posetu zajednici. Izuzetak predstavlja najteži incident koji se dogodio 26. oktobra 2010. u selu Zllapek/Zlopek, opština Pejë/Peć, kada su kosovskog Bošnjaka u njegovom dvorištu napala četiri kosovska Albanca. Predsednik opštine Pejë/Peć osudio je incident i posetio žrtvu napada i njegovu porodicu, u pratnji zamenika predsedavajućeg skupštine opštine za zajednice i ostalih zvaničnika opštine; međutim, o ovom incidentu nikad nije raspravljano na sastancima OSBZ-a. U razgovoru sa OEBS-om, žrtva incidenta je navela da je posetu zajednici koju je organizovala opština vrlo pozitivno ocenio ne samo on, već i ostali pripadnici zajednice kosovskih Bošnjaka u tom mestu.⁵⁰ Međutim, uprkos tome i naporima policije, odlučio je da zauvek napusti selo u januaru 2011. godine zbog stalne zabrinutosti za svoju bezbednost.

3.4. Region Prishtinë/Priština

U regionu Prishtinë/Priština i dalje su se događali bezbednosni incidenti gde su mete kosovski Srbi, koji čine drugu najveću zajednicu, podrivajući sigurnost i bezbednost zajednice. Kosovski Srbi, njihova privatna imovina i mesta od kulturnog i verskog značaja bili su mete napada tokom 2010.⁵¹ U periodu između decembra 2009. i januara 2010. oštećeno je srpsko pravoslavno groblje u selu Lismir/Dobri Dub, opština Fushë Kosovë/Kosovo Polje. O incidentu je raspravljano na opštinskom sastanku kada je predsedavajući Skupštine opštine izrazio žaljenje zbog tog incidenta. Međutim, nije bilo zvaničnih saopštenja, niti je organizovana poseta ovim grobljima. Drugo srpsko pravoslavno groblje oskrnavljeno je 21. oktobra 2010, u samom gradu u opštini Fushë Kosovë/Kosovo Polje. Četiri dana kasnije opštinski zvaničnici su posetili mesto događaja i njihova početna procena glasila je da je stoka prouzrokovala štetu. Međutim, primećeni su otisci prstiju na oštećenim nadgrobnim spomenicima, a tokom istog incidenta ukradena je i kapija na ulazu u groblje.⁵² Opština nikada nije javno osudila incident, niti je posetila groblje. Lokalni pravoslavni sveštenik, kosovski Srbin, preneo je razočaranost zajednice, navodeći da je početna procena opštine pojačala negativan uticaj koji je incident imao na percepciju bezbednosti u zajednici.⁵³

Bošnjaka je 26. aprila 2010. u gradu Pejë/Peć napala navodno grupa kosovskih Albanaca; grupa kosovskih Albanaca uhapšena je 15. maja 2010, prilikom napada na kosovskog Bošnjaka u gradu Gjakovë/Đakovica; kuća jednog kosovskog Bošnjaka zapaljena je 1. jula 2010. u Vitimiricë/Vitimirici, opština Pejë/Peć.

⁵⁰ Kosovki Bošnjak napadnut 26. oktobra 2010. u selu Zllapek/Zlopek, individualni razgovor u njegovoj kući, 29. decembar 2010.

⁵¹ Na primer, 11. marta 2010. fizički je napadnut i opljačkan jedan stariji kosovski Srbin u etnički mešovitom selu Čaglavica/Çagllavicë, opština Gračanica/Gračanicë, gde opština nije imala nikakav zvaničan odgovor, niti je posetila povređenog; 23. aprila 2010. godine kamenovani su kuća i prozori automobila koji su pripadali porodici kosovskih Srba u selu Kishnicë/Kišnica, opština Gračanica/Gračanicë, gde opštinske institucije nisu reagovala; 14. avgusta 2010. bačena je eksplozivna naprava na kuću kosovskog Srbina u selu Donja Budriga/Budrikë e Poshtme, opština Prishtinë/Priština; 25. novembra 2010. u selu Metergoc/Medregovac, opština Podujevë/Podujevo napadnuta je starija kosovska Srkinja, kada je pokušala da spreči nelegalnu seču drva u blizini porodične kuće.

⁵² OEBS je nakon incidenta posetio mesto događaja.

⁵³ Kosovski Srbin, pravoslavni sveštenik, selo Lismir/Dobri Dub, opština Fushë Kosovë/Kosovo Polje, razgovor obavljen telefonom, 13. januara 2011.

Dana 15. januara 2010. oštećeno je dvadeset nadgrobnih spomenika na srpskom pravoslavnom groblju u selu Laplje Selo/Llapllasellë, opština Gračanica/Graçanicë. Pravoslavni sveštenik, kosovski Srbin sa kojim je OEBS razgovarao, pohvalio je rad policije u istrazi ovog slučaja.⁵⁴ Međutim, opština nije osudila ovaj incident, niti je organizovala posetu zajednici, a nanetu štetu popravile su porodice pokojnika. Još jedno srpsko pravoslavno groblje oskrnavljeno je 30. marta 2010. godine u etnički mešovitom selu Rubovc/Rubovce u opštini Lipjan/Lipljan, a ovaj događaj su javno osudili predsednik i premijer Kosova. Predsednik opštine je takođe javno osudio ovaj incident putem saopštenja za javnost upućenog lokalnim medijima, a opština je na kraju finansirala popravke oštećenih nadgrobnih spomenika.⁵⁵ Predstavnik kosovskih Srba iz Rubovca/Rubovce požalio se na kašnjenje u popravci štete, ali je pohvalio brzu osudu događaja i sveobuhvatne aktivnosti na terenu koje su sproveli predsednik opštine i OKZP.⁵⁶ Na kraju, 27. juna 2010. oštećena je srpska pravoslavna crkva „Svetog Andreja“ u gradu Podujevë/Podujevo, kada je sipana nafta preko spoljašnjih zidova crkve.⁵⁷ Iako opštinski zvaničnici nisu javno osudili incident, niti su organizovali posetu zajednici, novembra 2010. crkva je restaurirana novcem iz opštinskih fondova.

U selu Nakaradë/Nakarade u opštini Fushë Kosovë/Kosovo Polje prijavljen je niz incidenata čija su meta bile kuće kosovskih Aškalija (treća najveća zajednica u regionu) 3. i 26. marta i 10. aprila 2010. Prozori na četiri povratničke kuće oštećeni su tokom i nakon njihove obnove, a porodice su takođe izjavile da su ih komšije kosovski Albanci zastrašivali i vršili pritisak da prodaju imovinu po niskoj ceni. Ovi incidenti nisu praćeni saopštenjima za javnost, niti su opštinski zvaničnici posetili povratničke porodice. Mada je opština zamenila polomljene prozore nakon prvog incidenta, ista akcija nije usledila nakon drugog i trećeg incidenta. Predstavnik kosovskih Aškalija je razmatranje o ovim incidentima pokrenuo 23. aprila 2010. na sastanku OSBZ-a, izrazivši svoje zadovoljstvo reakcijom opštine. Prema njegovim rečima, ovi incidenti nisu značajno uticali na percepciju bezbednosti u zajednici. Međutim, treba imati na umu da su na kraju dve od ukupno četiri porodice, koje su bile mete napada, prodale svoje kuće i iselile se iz tog mesta.⁵⁸

3.5. Region Prizren

U regionu Prizren dogodio se najmanji broj bezbednosnih incidenata čija su meta bile nevećinske zajednice na Kosovu, mada je bilo napada koji su prijavljeni u 2010. Mete najozbiljnijih incidenata bile su privatna imovina kosovskih Srba i mesta od verskog značaja. Nepoznate osobe su 28. januara 2010. oštetile vrata i prozore na domu zdravlja, školi i kući u povratničkom selu kosovskih Srba Novake/Novak, opština

⁵⁴ Kosovski Srbin, pravoslavni sveštenik u selu Laplje Selo/Llapllasellë, opština Gračanica/Graçanicë, individualni razgovor u njegovoj kući, 24. januara 2011.

⁵⁵ Ubrzo nakon incidenta osnovana je komisija za procenu štete, koja nije održala nijedan sastanak. OEBS se kod predsednika opštine u dva navrata zalagao za popravku, koja je na kraju obavljena u novembru 2010.

⁵⁶ Predstavnik kosovskih Srba iz sela Rubovc/Rubovce, individualni razgovor obavljen u gradu Lipjan/Lipljan, 21. januar 2011.

⁵⁷ Ova crkva je teško oštećena tokom martovskih nemira 2004, a kasnije ju je Komisija za sprovođenje obnove u potpunosti rekonstruisala u 2008. Međutim, ponovnu obnovu crkve posle vandalizma koji se dogodio u junu 2010. sprovela je opština sredstvima iz budžeta za robe i usluge.

⁵⁸ Predstavnik kosovskih Aškalija u OSBZ-u, zgrada opštine u gradu Fushë Kosovë/Kosovo Polje, individualni razgovor 13. januar 2011.

Prizren. Četiri mlada kosovska Albanca zadržana su u pritvoru povodom ovog slučaja, i sva četvorica su se zajedno sa svojim roditeljima obratila starešini sela, kosovskom Srbinu, kako bi se izvinili zbog incidenta. Februara 2010. oštećena je kuća kosovskog Srbina u gradu Rahovec/Orahovac. Negde između 13. i 16. aprila 2010. ukradeno je crkveno zvono sa srpske pravoslavne crkve „Sveti Vračić“ na periferiji sela Novake/Novak nastanjenog kosovskim Srbima, opština Prizren. Opština nije izdala saopštenje za javnost kako bi osudila ove događaje, niti je organizovala neke aktivnosti na terenu.⁵⁹

Vatra nepoznatog porekla izbila je na praznim imanjima kosovskih Srba raseljenih iz grada Prizren; dva imanja su oštećena 30. maja 2010, a 31. jula 2010. oštećeno je još jedno imanje.⁶⁰ O incidentima se nije raspravljalo ni na jednom opštinskom forumu, niti je opština izdala saopštenje ili posetila pogođenu zajednicu. Dana 15. novembra 2010. polomljeni su prozori na praznim kućama povratnika u selu Zoçishtë/Zočište u opštini Rahovec/Orahovac. Od strane opštinskih institucija ponovo nije bilo odgovora, kao što je osuda incidenta, niti su organizovane posete zajednici i kuće nisu popravljene.

4. OPŠTINSKI SAVETI ZA BEZBEDNOST ZAJEDNICE (OSBZ) – REAGOVANJE INSTITUCIJA NA BEZBEDNOSNE INCIDENTE KOJI POGAĐAJU NEVEĆINSKE ZAJEDNICE

Jedini mehanizam koji trenutno ima mandat da oblikuje i usmerava reagovanja opštine na ozbiljne bezbednosne incidente jeste OSBZ, koji predstavlja „glavno konsultativno telo opštine za bezbednosna pitanja koje, u saradnji sa policijom, razmatra i rešava sva bezbednosna pitanja zajednica u interesu svih građana koji žive u opštini“.⁶¹ OSBZ mora da bude formiran u svakoj opštini⁶², i obuhvata pravičnu zastupljenost svih „etničkih zajednica“ nastanjenih u toj opštini, kao i ostale relevantne aktere⁶³. OSBZ-om predsedava predsednik opštine⁶⁴ i ovo telo je dužno da „evidentira probleme koji se odnose na javnu bezbednost, te da predlaže [opštinske] akcione planove [za bezbednost zajednice] [...] u saradnji sa [...] lokalnim zajednicama, kako bi se rešila ne samo krivična dela, već i „strah od krivičnih dela“⁶⁵. Savet takođe ima mandat da izgradi poverenje između policije i stanovnika „kroz uspostavljanje partnerstva i zajedničkih inicijativa za rešavanje problema koji se tiču bezbednosti u svakoj zajednici“, i izradi „godišnji akcioni plan“ za bezbednost zajednice.⁶⁶

⁵⁹ Predstavnik kosovskih Srba iz sela Novake/Novak i član OSBZ-a, zgrada opštine Prizren, individualni razgovor, 14. januar 2011.

⁶⁰ Policija je ovaj incident prvobitno klasifikovala kao sumnju na podmetanje požara, mada je u izveštaju vatrogasnog odeljenja kasnije navedeno da je slučajno došlo do izbijanja požara. Policija nije evidentirala slučaj koji se dogodio 31. jula 2010. godine, pa samim tim istraga nikada nije ni započeta.

⁶¹ Videti fusnotu 3, *supra*, Član 3(2)

⁶² Ibid, član 1.

⁶³ Ibid, član 3.

⁶⁴ Ibid, član 8.1.

⁶⁵ Ibid, član 4.

⁶⁶ Ibid, član 11.

OSBZ su dužni da se sastanu najmanje deset puta godišnje, i da vode i šalju zapisnike sa svih sastanaka relevantnim ministarstvima (Ministarstvu unutrašnjih poslova i Ministarstvu lokalne uprave), kako bi omogućili sprovođenje njihovih aktivnosti nadgledanja⁶⁷, a predsednik opštine je dužan da o aktivnostima OSBZ-a obavestava Skupštinu opštine⁶⁸. OSBZ mora, po svom osnivanju⁶⁹, da se konsultuje sa lokalnim forumima za bezbednost i dva puta godišnje održi javne konsultativne sastanke sa zajednicama kako bi njihove zabrinutosti⁷⁰ u pogledu sigurnosti i bezbednosti bile razmatrane i rešene. Osim toga, OSBZ treba da izrade godišnje akcione planove za bezbednost zajednice. Konačno, opštine su dužne da obezbede da predstavnici nevećinskih zajednica u OSBZ-u dobiju adekvatan prevod, kako bi ostvarili puno i neometano učešće u radu ovog organa.⁷¹ Pozivnice, dnevni red i materijal u vezi sa radom OSBZ-a moraju biti dostupni barem na albanskom i srpskom jeziku, uz usluge prevođenja, kako bi se govornicima koji govore bilo koji od ovih jezika omogućilo da neometano komuniciraju na sastancima.

4.1. Region Gjilan/Gnjilane

OSBZ su formirani u deset od ukupno jedanaest opština⁷² u regionu Gjilan/Gnjilane, sa različitim stepenom usklađenosti sa važećim standardima. Na primer, OSBZ u Ferizaj/Uroševcu održao je samo pet od ukupno deset obaveznih sastanaka; u Gjilan/Gnjilanu se sastao četiri puta; u Viti/Vitini šest puta; u opštini Klokot/Kllokot, gde su većina kosovski Srbi, pet puta; i dva puta u Kamenicë/Kamenici. U opštini Štrpce/Shtërpçë, gde većinu čine kosovski Srbi, OSBZ je održao samo prvi sastanak u septembru 2010, a opštinski zvaničnici koje je kontaktirao OEBS objasnili su da je nedostatak pridržavanja standarda povezan sa nedostatkom međuetničkih incidenata u opštini koji nije nalagao da se OSBZ-u prida veći prioritet.⁷³ Opštine Hani i Elezit/Đeneral Janković i Kačanik/Kaçanik, pretežno naseljene kosovskim Albancima, predstavljaju jedine dve opštine u regionu Gjilan/Gnjilane gde su OSBZ održali zahtevanih deset sastanaka u 2010. Opština Novo Brdo/Novobërdë, gde većinu čine kosovski Srbi, prvo je formirala OSBZ 2008. godine. Međutim, u 2010. nije uspela da sazove sastanke i time nije postupila u skladu sa propisanim obavezama

⁶⁷ Ibid, član 7.

⁶⁸ Ibid, član 8.

⁶⁹ Ibid, član 10.

⁷⁰ Ibid, član 11.

⁷¹ Zakon br. 02/L-37 o upotrebi jezika, 27. jul 2006, u članu 7.2 navodi da „[s]vaki opštinski predstavnik [...] ima dužnost da osigura da svaka osoba može da komunicira i dobije raspoložive usluge i javna dokumenta od bilo koje opštinske institucije ili organa, na bilo kom službenom jeziku“. U članu 7.4 navodi se da „se zapisnici sa sastanaka [...] čuvaju i objavljuju na svim službenim jezicima opštine“. Albanski i srpski jezik su službeni jezici na Kosovu, a samim tim i u svakoj opštini. Osim toga, bosanski jezik je službeni jezik u opštinama Dragash/Dragaš i Prizren, a turski je službeni jezik u opštinama Mamuša/Mamushë/Mamuša i Prizrenu. Jezici u službenoj upotrebi imaju sličan status kao i službeni jezici, ali se pismeni i usmeni prevod obezbeđuju na zahtev, a ne automatski. Bosanski je jezik u službenoj upotrebi u gradovima Istog/Istok i Pejë/Peć; turski je jezik u službenoj upotrebi u opštinama Gjilan/Gnjilane, Mitrovicë/Mitrovica, Vushtri/Vučitrn i Prishtinë/Priština.

⁷² U vreme pisanja izveštaja, Ranilug/Ranillug još uvek nije uspostavio OSBZ, iako se OEBS redovno zalaže za ovo pitanje, dok je opština Parteš/Partesh uspostavila OSBZ u 2011.

⁷³ Kosovski Albanac, zamenik predsednika opštine za zajednice, i kosovski Albanac, načelnik opštinske službe za hitne intervencije, zgrada opštine Štrpce/Shtërpçë, individualni razgovori, 19. januar 2011.

tokom perioda izveštavanja. Tri kosovske Srпкиnje u opštinama Kamenicë/Kamenica, Klokot/Kllokot i Parteš/Partesh jedini su ženski predstavnici u OSBZ-u u ovom regionu.

U većini opština, predsednici opštine predsedavali su samo nekim sastancima OSBZ-a, ili nisu predsedavali nijednim, i često su svoje obaveze predsedavanja poveravali zameniku predsednika opštine ili drugim zvaničnicima, izuzimajući opštine Ferizaj/Uroševac, Štrpce/Shtërpcë i Viti/Vitinu gde je predsednik opštine predsedavao na nekoliko održanih sastanaka. Jedino su opštine Ferizaj/Uroševac, Hani i Elezit/Đeneral Janković, Kačanik/Kaçanik, Klokot/Kllokot i Viti/Vitina vodile i slale zapisnike sa sastanaka OSBZ-a, koji su od presudnog značaja za relevantna ministarstva jer omogućavaju nadgledanje rada saveta. Jedino je OSBZ iz Ferizaj/Uroševca redovno izveštavao skupštinu opštine o svojim aktivnostima, dok je OSBZ iz Klokota/Kllokot samo jednom to učinio. Nijedan drugi OSBZ u ovom regionu nije postupao u skladu sa ovim važnim aspektom zakonodavnog nadzora.

Opštinski akcioni planovi za bezbednost zajednice izrađeni su samo u opštinama Ferizaj/Uroševac, Gjilan/Gnjilane, Hani i Elezit/Đeneral Janković, Kačanik/Kaçanik, Klokot/Kllokot, Štrpce/Shtërpcë i Viti/Vitina. Obavezni javni konsultativni sastanci, neophodni za podizanje svesti o radu OSBZ-a, nisu održani ni u jednoj opštini gde su ova tela uspostavljena. Usmeni prevod tokom sastanaka i pismeni prevod materijala, uključujući dnevni red i zapisnik, nisu bili redovno obezbeđeni na svim sastancima OSBZ-a, što je negativno uticalo na mogućnost nekih predstavnika da se na odgovarajući način pripreme za sastanke i delotvorno i aktivno učestvuju.

U regionu Gjilan/Gnjilana, lokalni odbori za javnu bezbednost (LOJB) formirani su u opštinama Gjilan/Gnjilane, Kamenicë/Kamenica, Novo Brdo/Novobërdë, Klokot/Kllokot i Viti/Vitina. Predstavnici iz četiri LOJB-a u opštini Gjilan/Gnjilane⁷⁴ redovno su učestvovali na sastancima OSBZ-a. LOJB iz Vrbovca/Vërboc zastupljen je sa jednim članom u OSBZ-u u opštini Klokot/Kllokot, gde većinu žitelja čine kosovski Srbi. U opštini Viti/Vitina, sva tri LOJB-a sa ovog područja imaju svoje predstavnike u OSBZ-u.⁷⁵ U OSBZ-u iz Kamenicë/Kamenice uključeni su predstavnici iz pet postojećih LOJB-a u opštini, koji prisustvuju sastancima naizmenično, u skladu sa dogovorom samih predstavnika LOJB-a.⁷⁶

Zastupljenost i efikasno učešće nevećinskih zajednica u OSBZ-ima u regionu razlikuje se od opštine do opštine, što s druge strane utiče na kapacitet OSBZ-a da delotvorno reši pitanja i zabrinutosti koje se odnose na njihovu sigurnost i bezbednost. Predstavnik kosovskih Srba u opštini Ferizaj/Uroševac rekao je da su na raspolaganju usluge prevoda na srpski, što mu je omogućilo da u potpunosti učestvuje u radu⁷⁷, a pripadnik kosovskih Aškalija napomenuo je efikasnost tog mehanizma⁷⁸. Međutim, OSBZ ne uključuje predstavnike svih nevećinskih zajednica koje su prisutne u opštini: na

⁷⁴ LOJB, videti fusnotu 5, *supra*, formirani su u selima Abdullah Presheva/Abdula Preševo, Livoč i Ēperm/Gornji Livoč, Parteš/Partesh i Poneš/Ponesh.

⁷⁵ LOJB, *ibid*, formirani su u selima Pozharanë/Požaranje, Smirë/Smira i Vërban/Vrban. LOJB iz Vrbovca/Vërboc sada ima svog predstavnika u OSBZ-u nove opštine Klokot/Kllokot.

⁷⁶ LOJB, *ibid*, formirani su u selima Berivojce/Berivojcë, Karačevë/Karačevo, Kololeč/Kollolëç, Muçivërcë/Muçivrcë i Shipashnicë e Epërme/Gornja/Šipašnica.

⁷⁷ Kosovski Srbin, član OSBZ-a, grad Ferizaj/Uroševac, individualni razgovor, 19. januar 2011.

⁷⁸ Kosovski Aškalija, član OSBZ-a, opština Ferizaj/Uroševac, individualni razgovor, 20. januar 2011.

sastancima su učestvovali predstavnici zajednice kosovskih Srba, kosovskih Roma, kosovskih Aškalija i kosovskih Egipćana, ali nije bilo predstavnika kosovskih Bošnjaka. Na sastanku OSBZ-a održanom 2. marta 2010. razgovaralo se o navedenom incidentu od 23. januara 2010, kada je nožem uboden jedan maloletni kosovski Aškalija u gradu Ferizaj/Uroševac.⁷⁹ Na sledećem sastanku OSBZ-a policija je razgovarala o problemu nasilja u školama i izvestila o svojim operacijama pretrage i oduzimanja noževa. Međutim, na novembarskom sastanku OSBZ-a nije spomenuto pljačkanje kuća kosovskih Srba, koje je bilo u toku od oktobra 2010.⁸⁰

U opštini Gjilan/Gnjilane, OSBZ je uspešno uključio sve nevećinske zajednice, a sastancima su redovno prisustvovali predstavnici zajednica kosovskih Srba, kosovskih Turaka i kosovskih Roma. OEBS je razgovarao sa predstavnicima kosovskih Roma⁸¹ i kosovskih Srba⁸², koji su pohvalili ovaj mehanizam. Međutim, pripadnik kosovskih Turaka kritikovao je činjenicu da se OSBZ sastao samo četiri puta⁸³, i napomenuo da to nije bilo dovoljno da se efikasno reše bezbednosni i sigurnosni problemi zajednice u opštini. Štaviše, iako je Savet redovno prevodio na srpski pozive na sastanke i dnevni red, na sednici od 28. oktobra 2010. nije bio obezbeđen prevod, iako je bilo prisutno nekoliko predstavnika zajednice kosovskih Srba i opštinski zvaničnici koji nisu govorili albanski. U OSBZ-u se uopšte nije razgovaralo o skrnavljenju pravoslavnog groblja kosovskih Srba u gradu Gjilan/Gnjilane, koje se dogodilo 18. februara 2010.⁸⁴, jer u periodu od održavanja konstitutivne sednice, 20. januara 2010, do sledećeg sastanka, 15. jula 2010, nije održan nijedan sastanak. Član Odbora Srpske pravoslavne crkve u gradu Gjilan/Gnjilane napomenuo je da neuspeh OSBZ-a da sazove sastanak i razgovara o skrnavljenju baca senku na korisnost ovog mehanizma.⁸⁵

U opštini Viti/Vitina, predstavnici zajednice kosovskih Srba redovno su učestvovali na sastancima OSBZ-a. Međutim, neuspeh da se obezbedi prevod na srpski jezik većine relevantnog materijala i sastanaka uticala je na njihovo efikasno učešće u mehanizmu.⁸⁶ Opštinski službenik za povratak iz zajednice kosovskih Srba žalio se na ovo pitanje na sastanku OSBZ-a održanom 27. septembra 2010, ali problem i dalje postoji. Zabrinjava i to što nema predstavnika kosovskih Hrvata, a predstavnici zajednice tvrde da nikada nisu bili pozvani da prisustvuju sastancima OSBZ-a i da su tekući bezbednosni problemi u ovoj ugroženoj zajednici⁸⁷ ostali nerešeni od strane ovog mehanizma.⁸⁸

⁷⁹ Videti str. 9, *supra*.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Dvojica predstavnika kosovskih Roma u OSBZ-u u Gjilan/Gnjilanu, individualni razgovori u Romskom centru za zajednicu odnosno u zgradi opštine Gjilan/Gnjilane, 18. januar 2011.

⁸² Kosovski Srbin, član OSBZ-a u Gjilan/Gnjilanu, zgrada opštine Gjilan/Gnjilane, individualni razgovor, 18. januar 2011.

⁸³ Kosovski Turčin, član OSBZ-a u Gjilan/Gnjilanu, zgrada opštine Gjilan/Gnjilane, individualni razgovor, 19. januar 2011.

⁸⁴ Videti str. 7–8, *supra*.

⁸⁵ Kosovski Srbin, član Odbora Pravoslavne crkve, prostorije Odbora u gradu Gjilan/Gnjilane, individualni razgovor, 14. januar 2011.

⁸⁶ Kosovski Srbin, član OSBZ-a, zgrada opštine Viti/Vitina, individualni razgovor, 17. januar 2011.

⁸⁷ Videti fusnotu 31, *supra*.

⁸⁸ Predstavnik zajednice kosovskih Hrvata, opština Viti/Vitina, individualni razgovor u njegovoj kući u selu Lletnicë/Letnica, 28. decembar 2010.

U opštini Hani i Elezit/Đeneral Janković, pretežno naseljenoj kosovskim Albancima, u OSBZ-u nije bila zastupljena mala zajednica kosovskih Bošnjaka.⁸⁹ Petorica kosovskih Roma, koji žive u opštini Kačanik/Kaçanik naseljenoj kosovskim Albancima, tvrde da nisu bili pozvani da prisustvuju sastancima OSBZ-a.⁹⁰ U opštini Klokot/Kllokot, gde su kosovski Srbi većina, zapisnici i dnevni red prevedeni su na albanski na četiri od pet sastanaka, a predstavnici kosovskih Albanaca napomenuli su da su mogli u potpunosti da učestvuju na svim sastancima.⁹¹

Tokom sastanka OSBZ-a održanog 26. jula 2010, predstavnici kosovskih Srba iz Klokota/Kllokot i sela Grncar/Gërncar žalili su se na incidente uznemiravanja od strane pojedinaca - navodno kosovskih Albanaca – koji su vozilima prolazili kroz njihova sela. Komandir stanice Kosovske policije obećao je da će povećati broj patrola u toj oblasti, dok je koordinator OSBZ-a obećao da će održavati nedeljne sastanke sa stanovnicima kako bi pratili situaciju. Međutim, nije bilo propratnih aktivnosti na narednim sastancima OSBZ-a.

OSBZ u opštini Novo Brdo/Novobërdë, u kojoj većinu čine kosovski Srbi, uključuje predstavnike iz svih zajednica. Međutim, činjenica da u 2010. nije održao nijedan sastanak znači da Savet nije razgovarao o tri napada na kosovske Srbe u selu Paralovo/Parallovë i njegovoj okolini, koja su se dogodila 15. marta, 30. novembra i 28. decembra 2010⁹². U opštini Štrpce/Shtërpçë, gde većinu čine kosovski Srbi, nije imenovan niko iz male zajednice kosovskih Roma, a kosovski Albanci su učestvovali na jedinom održanom sastanku OSBZ-a. U Kamenicë/Kamenici su predstavnici kosovskih Srba bili prisutni na dva održana sastanka, ali ni tu nije bilo predstavnika male zajednice kosovskih Roma. Predstavnici kosovskih Srba napomenuli su da je prevod bio obezbeđen na oba sastanka, što im je omogućilo da u potpunosti učestvuju u radu ovog mehanizma. Međutim, dvoje predstavnika je primetilo da bi efikasnost mehanizma mogla da se poveća ako bi Savet češće održavao sastanke i bavio se posebnim bezbednosnim i sigurnosnim problemima zajednice, a ne pitanjima opšte javne bezbednosti.⁹³

4.2. Region Mitrovicë/Mitrovica

U regionu Mitrovicë/Mitrovica, tokom 2010. funkcionisao je samo OSBZ u opštini Vushtrri/Vučitrn. U opštinama Leposavić/Leposaviq, Zubin Potok/Zubin Potok i Zvečan/Zveçan nisu uspostavljeni OSBZ.⁹⁴ Opština Mitrovicë/Mitrovica osnovala je OSBZ u aprilu 2009, ali je Savet održao samo jedan sastanak, a u 2010. nijedan. U

⁸⁹ Zajednica kosovskih Bošnjaka uglavnom je integrisana u većinsku zajednicu i nije tražila učešće u mehanizmima osnovanim sa ciljem da zaštite i promovišu prava nevećinskih zajednica.

⁹⁰ Petorica pripadnika zajednice kosovskih Roma, koji žive u opštini Kačanik/Kaçanik, uglavnom su integrisani u većinsku zajednicu kosovskih Albanaca.

⁹¹ Četvoro predstavnika kosovskih Albanaca u OSBZ-u, zgrada opštine Klokot/Kllokot, individualni razgovori, 17. januar 2011.

⁹² Videti str 8, *supra*.

⁹³ Predstavnici kosovskih Srba u OSBZ-u u Kamenicë/Kamenici, grad Kamenicë/Kamenica, individualni razgovor, 18. januar 2011.

⁹⁴ OSBZ nisu uspostavljeni u opštinama Leposavić/Leposaviq, Zubin Potok/Zubin Potok i Zvečan/Zveçan, jer ove opštine primenjuju zakon Srbije.

januaru 2010. osnovan je i OSBZ u opštini Skenderaj/Srbica, koji tokom perioda izveštavanja nije održao nijedan drugi sastanak.

OSBZ u Vushtrri/Vučitrnu se u 2010. sastao ukupno deset puta, što je bilo u potpunosti u skladu sa njegovim propisanim obavezama. Sastancima je redovno predsedavao predsednik opštine, zapisnici su se vodili i slali relevantnim ministarstvima, a svim sastancima redovno su prisustvovali predstavnici zajednica kosovskih Srba (žena), kosovskih Turaka, kosovskih Roma i kosovskih Aškalija. Predstavnici poslednje tri zajednice u OSBZ-u pohvalili su efikasnost mehanizma i rekli da su mogli aktivno da učestvuju u njemu.⁹⁵ Međutim, predstavnica kosovskih Srba smatra da je doprinos OSBZ-a i dalje bio uglavnom simboličan i da Savet ima ograničen kapacitet za rešavanje problema, iako je potvrdila da je mogla u potpunosti da učestvuje u tom mehanizmu.⁹⁶ Jedan kosovski Srbin koji živi u selu Gojbulja/Gojbulë žalio se OEBS-u da OSBZ nije razgovarao o prijavljenim bezbednosnim incidentima, ali i da su incidenti prijavljeni u drugim oblastima opštine⁹⁷ takođe ostali nerešeni.⁹⁸ Redovno se obezbeđivao prevod na srpski jezik, ali su se zapisnici pisali samo na albanskom. OSBZ u 2010. nije izveštavao skupštinu opštine o svojim aktivnostima, nije pripremio nacrt opštinskog akcionog plana za bezbednost zajednice i nije održao dva obavezna sastanka konsultacija sa javnošću.

Značajni bezbednosni incidenti koji pogađaju nevećinske zajednice prijavljeni su u svim opštinama u regionu Mitrovicë/Mitrovica. Ove opštine nisu poštovalе važeće pravne zahteve o OSBZ-u⁹⁹, zbog čega je nastao veliki vakuum u njihovom kapacitetu da efikasno reaguju na ove incidente i zaštite i promovišu bezbednost i sigurnost nevećinskih zajednica. Osim toga, zbog nedostatka OSBZ-a, ni postojeći LOJB u ovom regionu¹⁰⁰ nisu bili u stanju da obavljaju svoje funkcije.

4.3 Region Pejë/Peć

U regionu Pejë/Peć, svih šest opština je osnovalo OSBZ u 2010, što je u različitoj meri bilo u skladu sa relevantnim standardima. U Deçan/Dečanima su tokom 2010. održana četiri od deset obaveznih sastanaka OSBZ-a, u Gjakovë/Đakovica dva, u Istog/Istoku šest, u Klinë/Klini pet, u Pejë/Peći osam, i u Juniku samo jedan. U Deçan/Dečanima, Gjakovë/Đakovici i Juniku sazvano je nekoliko sastanaka kojima su predsedavali predsednici tih opština. U Istog/Istoku i Klinë/Klini predsednik opštine je predsedavao samo nekim od sastanaka, a u Pejë/Peći nijednim, te su zamenici predsednika često zamenjivali predsednike opština kao predsedavajuće. Gjakovë/Đakovica i Klinë/Klina su vodile zapisnike i slale ih relevantnim ministarstvima na razmatranje. Istog/Istok i Pejë/Peć su vodili zapisnike sa sastanaka OSBZ-a ali su oni greškom bili poslani Asocijaciji kosovskih opština umesto

⁹⁵ Predstavnici kosovskih Turaka, kosovskih Roma i kosovskih Aškalija u OSBZ-u u Vushtrri/Vučitrnu, individualni razgovori, 20, 21. i 26. januara 2011.

⁹⁶ Kosovski Srbin, član OSBZ-a u Vushtrri/Vučitrnu, individualni razgovor, 18. januar 2011.

⁹⁷ Videti str. 12, *supra*.

⁹⁸ Kosovski Srbin koji živi u selu Gojbulja/Gojbulë, opština Vushtrri/Vučitn, razgovor telefonom, 21. januar 2011.

⁹⁹ Videti str. 9-12, *supra*.

¹⁰⁰ LOJB, videti fusnotu 5, *supra*, osnovani su u selima Suvo Grlo/Syriganë (opština Skenderaj/Srbica), Çaber/Çabra (Zubin Potok) i Lipe/Lipa (Zvečan/Zveçan).

relevantnim ministarstvima. Junik je vodio zapisnik sa jednog sastanka OSBZ-a, kojim je predsedavao predsednik opštine, ali on nikada nije poslat relevantnim ministarstvima. Samo je OSBZ u Istog/Istoku izveštavao skupštinu opštine o svojim aktivnostima, a ostalih pet OSBZ nije ispoštovalo tu svoju obavezu.

OSBZ u Istog/Istoku i Pejë/Peçi izradili su nacрте opštinskih akcionih planova za bezbednost zajednice za 2010. U vreme pisanja ovog teksta čekalo se na konačan nacrt i usvajanje akcionog plana koji je pripremio OSBZ u Gjakovë/Đakovici, dok Junik i Dečan/Dečane nisu preduzeli nikakve aktivnosti u tom smislu. Dva obavezna konsultativna sastanaka sa javnošću u 2010. održao je samo OSBZ u Pejë/Peçi, dok ostalih pet OSBZ-a nije iskoristilo ovu priliku za promovisanje svojih aktivnosti u javnosti. Za predstavnike OSBZ-a nije uvek bio obezbeđen prevod materijala i prevod tokom sastanaka, što se negativno odrazilo na njihovu sposobnost da se adekvatno pripreme i efikasno i aktivno učestvuju na sastancima. U regionalnim OSBZ nije zastupljena nijedna žena iz nevećinskih zajednica.

Zastupljenost i delotvorno učešće nevećinskih zajednica u regionalnim OSBZ variralo je od opštine do opštine, što je uticalo na sposobnost ovih tela da efikasno reše bezbednosne i sigurnosne probleme tih zajednica. U OSBZ-u u Dečan/Dečanima, opština je imenovala šefa OKZP-a - kosovskog Bošnjaka - da zastupa interese svih nevećinskih zajednica, uključujući kosovske Srbe, kosovske Egipćane, kosovske Aškalije i kosovske Rome, što je bilo suprotno relevantnim standardima. Predstavnik kosovskih Bošnjaka istakao je da može u potpunosti da učestvuje u diskusijama, s obzirom da govori albanski i da je prevod uglavnom obezbeđen. On smatra da bi veća razmena informacija između OSBZ-a i zajednica ojačala rad ovog tela, i veruje da bi informativne kampanje za podizanje svesti o njegovom postojanju i mandatu takođe poboljšale efikasnost Saveta.¹⁰¹ Jedan kosovski Srbin zaposlen u OKZP preneo je razočarenje drugih zajednica, posebno kosovskih Crnogoraca i kosovskih Srba, zbog nezastupljenosti u OSBZ-u i istakao da bi oni voleli da vide veće angažovanje OSBZ-a u rešavanju bezbednosnih i sigurnosnih problema njihovih zajednica.¹⁰²

U opštini Gjakovë/Đakovica, kosovski Egipćani su bili jedina nevećinska zajednica zastupljena u OSBZ-u, i to preko zamenika predsedavajućeg skupštine opštine; nije bio imenovan nijedan predstavnik kosovskih Roma, kosovskih Aškalija ili kosovskih Bošnjaka. Jedan kosovski Albanac, član građanskog društva, tvrdi da zastupa interese drugih nevećinskih zajednica u opštini, jer je ranije radio u jednoj organizaciji građanskog društva na pitanjima prava zajednica.¹⁰³ Nedostatak zastupljenosti zajednica može da objasni zašto se na jednom sastanku OSBZ-a održanom 7. jula 2010. razgovaralo samo o pitanjima javne bezbednosti, a nisu spomenuti bezbednosni incidenti prijavljeni u martu i maju 2010, čija su meta bile zajednice kosovskih Egipćana i kosovskih Bošnjaka.¹⁰⁴ Na sastanku OSBZ-a nije bilo prevoda na srpski jer su svi predstavnici govorili albanski. Iako predstavnik kosovskih Egipćana snažno veruje da OSBZ ima potencijal da efikasno reši sigurnosne i bezbednosne probleme

¹⁰¹ Kosovski Bošnjak, šef OKZP-a u Dečan/Dečanima i član OSBZ-a, zgrada opštine Dečan/Dečane, individualni razgovori, 10. januar 2011.

¹⁰² Kosovski Srbin, službenik u OKZP-u u Dečan/Dečanima, zgrada opštine Dečan/Dečane, individualni razgovor, 10. januar 2011.

¹⁰³ Kosovski Albanac, član OSBZ-a u Gjakovë/Đakovici, grad Gjakovë/Đakovica, individualni razgovor, 11. januar 2011.

¹⁰⁴ Videti fusnote 51 i 52, *supra*.

zajednica, nikada nije odobren njegov zahtev da se održi sastanak OSBZ-a na kome bi se razgovaralo o bezbednosnim pitanjima koja pogađaju nevećinske zajednice u opštini.¹⁰⁵

U opštini Istog/Istok, imenovani su predstavnici zajednica kosovskih Srba, kosovskih Bošnjaka, kosovskih Egipćana i kosovskih Roma, koji su učestvovali na skoro svim sastancima OSBZ-a. Međutim, nije bila zastupljena zajednica kosovskih Crnogoraca. Na sastancima OSBZ-a govorilo se o bezbednosnim incidentima u Zallq/Žaču¹⁰⁶ mestu povratka kosovskih Srba, a tu činjenicu je pohvalio kosovski Srbin, član¹⁰⁷ OSBZ-a. Međutim, kosovski Srbi koji su bili meta nekih incidenata u selu Zallq/Žač nisu znali da je OSBZ razgovarao o tim događajima, te su se žalili da njihov predstavnik uopšte nije direktno komunicirao sa njima nakon incidenata.¹⁰⁸ Iako je prevod na srpski bio obezbeđen tokom sastanaka, materijal je uglavnom dostavljan na albanskom jeziku. Član iz zajednice kosovskih Egipćana pohvalio je OSBZ što mu je omogućio da u potpunosti učestvuje u radu ovog mehanizma, ali je naglasio potrebu da se materijal dostavlja dosta ranije kako bi se predstavnicima omogućilo da se pripreme za sastanke i dosledno prate predstavljena pitanja.¹⁰⁹

U opštini Klinë/Klina, predstavnici zajednica kosovskih Aškalija, kosovskih Egipćana i kosovskih Roma redovno su prisustvovali sastancima OSBZ-a i pohvalili su efikasnost tog mehanizma.¹¹⁰ Međutim, u ovom OSBZ-u nisu bile zastupljene sve nevećinske zajednice u opštini: nije bio imenovan nijedan predstavnik iz preostale porodice kosovskih Crnogoraca u gradu Klinë/Klina, a sastancima nije prisustvovao ni predstavnik kosovskih Srba i član Odbora za zajednice. OSBZ se bavio širokim spektrom pitanja, od javne bezbednosti do sigurnosnih problema u pogledu povratka kosovskih Srba u jedno selo u opštini. Međutim, s obzirom da je uspostavljen tek u julu, OSBZ se nije bavio kamenovanjem kuća povratnika kosovskih Srba u gradu Klinë/Klina u januaru 2010¹¹¹. Predstavnik jedinog LOJB u toj oblasti - u selu Dollc-Dresnik/Dolac-Dresnik - imenovan je za OSBZ, ali opština nije imala njegove kontakt podatke pa je bilo teško poslati mu pozive za sastanke.

U opštini Pejë/Peć, kosovski Srbi, kosovski Bošnjaci, kosovski Egipćani i kosovski Romi bili su zastupljeni u OSBZ-u ali nisu redovno prisustvovali sastancima, dok zajednice kosovskih Goranaca i kosovskih Crnogoraca uopšte nisu bilu zastupljene. Redovno je bio obezbeđen simultani prevod na albanski i srpski, ali je predstavnik kosovskih Srba napomenuo da su dnevni red i zapisnik bili dostupni samo na albanskom jeziku.¹¹² LOJB u selu Ljevoša/Levoshë, nastanjenom kosovskim Srbima,

¹⁰⁵ Kosovski Egipćanin, zamenik predsedavajućeg skupštine opštine i član OSBZ-a, grad Gjakovë/Đakovica, individualni razgovor, 12. januar 2011.

¹⁰⁶ Videti str. 13, *supra*.

¹⁰⁷ Član OSBZ-a u Istog/Istoku, kosovski Srbin, individualni razgovor u njegovoj kući u selu Čerkolez/Crkolez, 13. januar 2011.

¹⁰⁸ Kosovski Srbi, povratnici u selo Zallq/Žač, sela Zallq/Žač i Osojane/Osojan, individualni razgovori, 10-11. januar 2011.

¹⁰⁹ Kosovski Egipćanin, član OSBZ-a u Istog/Istoku, sa kojim je OEBS razgovarao 11. januara 2011. u gradu Istog/Istok.

¹¹⁰ Predstavnici kosovskih Aškalija, kosovskih Roma i kosovskih Egipćana u OSBZ-u u Klinë/Klini, sa kojima je OEBS odvojeno razgovarao 12-13. januara 2011. u njihovim kućama u selima Klinavc/Klinavac, Dollovë/Dollovo i Shtupel/Stupelj.

¹¹¹ Videti str. 12-13, *supra*.

¹¹² Kosovski Srbin, član OSBZ-a u Pejë/Peći, sa kojim je OEBS razgovarao 29. decembra 2010. u njegovoj kući u selu Belo Polje/Bellopojë.

imenovao je predstavnika koji je prisustvovao većini sastanaka, iako se žalio da su poziv i dnevni red poslali kasno i samo na albanskom, zbog čega nije mogao unapred da se pripremi za sastanak.¹¹³ Tokom sastanaka razgovaralo se o širokom spektru pitanja javne bezbednosti, ali to nije uključivalo bezbednosne incidente čija su meta bile nevećinske zajednice u opštini, a posebno kosovski Bošnjaci, kosovski Egipćani i kosovski Romi.¹¹⁴ Član OSBZ-a, kosovski Bošnjak, žalio se da se na sastancima razgovaralo o opštim pitanjima javne bezbednosti i sigurnosti, bez stavljanja akcenta na nevećinske zajednice, što može objasniti zašto se na sledećem sastanku OSBZ-a, održanom 2. decembra 2010, nije razmatrao napad od 26. oktobar 2010¹¹⁵ na jednog kosovskog Bošnjaka u selu Zllapek/Zlopek.¹¹⁶ Osim toga, predstavnik kosovskih Srba napomenuo je slabe propratne aktivnosti u odnosu na konkretna pitanja koja je on izneo na sastancima OSBZ-a i nizak nivo svesti među zajednicama o postojanju i mandatu tog mehanizma.¹¹⁷

4.4. Region Prishtinë/Priština

U regionu Prishtinë/Priština, sedam od osam opština uspostavilo je OSBZ; samo Gračanica/Gracanice nije. U 2010, OSBZ u Fushë Kosovë/Kosovu Polju održao je samo dva od obaveznih deset sastanaka, dok je Lipjan/Lipljan sazvaio osam sastanaka, Obiliq/Obilić i Podujevë/Podujevo tri, Prishtinë/Priština pet, Glllogovc/Glogovac četiri i Shtime/Štimlje šesnaest. Predsednici opština Podujevë/Podujevo i Fushë Kosovë/Kosovu Polje bili su predsedavajući na nekoliko održanih sastanaka, dok su u ostalih pet OSBZ-a predsednici opština bili predsedavajući na samo nekoliko sastanaka, i često su poveravali tu odgovornost svojim zamenicima i/ili predsedavajućima skupština opština. Većina OSBZ-a je vodila i slala zapisnike sa svojih sastanaka nadležnim ministarstvima na razmatranje, pri čemu je Obiliq/Obilić to uradio samo jednom, a Glllogovc/Glogovac nijednom. Samo je OSBZ u Obiliq/Obiliću izveštavao skupštinu opštine o svojim aktivnostima, dok nijedan drugi OSBZ nije ispoštovao ovaj pravni zahtev. Opštinski akcioni plan za bezbednost zajednice za 2010. izradili su samo OSBZ u Lipjan/Lipljanu i Obiliq/Obiliću, a dva obavezna javna sastanka OSBZ-a održana su samo u Shtime/Štimlju i Lipjan/Lipljanu. Dve žene su učestvovala na sastancima OSBZ-a u Obiliq/Obiliću, jedna kosovska Srkinja i jedan kosovska Bošnjakinja.

Zastupljenost i delotvorno učešće nevećinskih zajednica u regionalnim OSBZ variralo je od opštine do opštine, što je uticalo na sposobnost ovih mehanizama da efikasno odgovore na bezbednosne i sigurnosne probleme zajednica. Šest od sedam OSBZ-a uključivalo je predstavnike nevećinskih zajednica; samo Glllogovc/Glogovac nije, ali treba imati u vidu da u ovoj opštini žive isključivo kosovski Albanci.

¹¹³ Predstavnik kosovskih Srba iz LOJB u Ljevošu/Levoshë i član OSBZ-a u Pejë/Peći, sa kojim je OEBS razgovarao 11. januara 2011. u njegovoj kući u selu Ljevoša/Levoshë.

¹¹⁴ Videti fusnote 51, 52, *supra*.

¹¹⁵ Videti str. 14, *supra*.

¹¹⁶ Kosovski Bošnjak, član OSBZ-a u Pejë/Peći, sa kojim je OEBS razgovarao 14. januara 2011. u njegovoj kući u selu Vitimiricë/Vitimirica.

¹¹⁷ Kosovski Srbin, član OSBZ-a u Pejë/Peći, selo Goraždevac/Gorazhdec, individualni razgovor u njegovoj kući, 30. decembar 2010.

U Fushë Kosovë/Kosovom Polju, predstavnici kosovskih Srba, kosovskih Egipćana. Predstavnici iz malih zajednica kosovskih Bošnjaka ili kosovskih Goranaca nisu bili imenovani, ali opštinski zvaničnici koje je konsultovao OEBS tvrde da nisu bili u stanju da pronađu pojedince za te pozicije, s obzirom da su te zajednice male i dobro integrisane u većinsku zajednicu. Prevod na srpski jezik bio je obezbeđen. OSBZ je razgovarao o pitanjima javne bezbednosti, kao i o bezbednosnim incidentima koji pogađaju nevećinske zajednice. Na primer, na sastanku održanom 23. aprila 2010, član iz zajednice kosovskih Aškalija pokrenuo je pitanje polomljenih prozora na četiri kuće koje pripadaju povratničkim porodicama kosovskih Aškalija u selu Nakaradë/Nakarade.¹¹⁸ Međutim, uprkos zastupljenosti kosovskih Srba u OSBZ, nije bilo diskusije o skrnavljenju srpskih pravoslavnih groblja u opštini u januaru i oktobru 2010.¹¹⁹

U OSBZ-u u Lipjan/Lipljanu bile su pozvane da učestvuju sve nevećinske zajednice u opštini, odnosno zajednice kosovskih Srba, kosovskih Turaka, kosovskih Roma, kosovskih Aškalija, kosovskih Crnogoraca i kosovskih Hrvata. Međutim, mnogi predstavnici nevećinskih zajednica nisu prisustvovali sastancima.¹²⁰ Prevod na srpski je uvek bio obezbeđen, a predstavnici za LOJB u Janjevu/Janjevë redovno su prisustvovali sastancima. OSBZ se redovno sastajao i razgovarao o mnogim bezbednosnim i sigurnosnim pitanjima koja pogađaju sve zajednice, ali se nije razgovaralo o skrnavljenju srpskog pravoslavnog groblja u selu Rubovce/Rubovc, koje se dogodilo 30. marta 2010. Umesto toga, o ovom incidentu se razgovaralo tokom mesečnog bezbednosnog sastanka čiji je domaćin bila kosovska policija u prostorijama OKZP-a, na kojem je dogovoreno da se povećaju policijske patrole. Član OSBZ-a iz zajednice kosovskih Srba tvrdio je da nije učestvovao na sastancima OSBZ-a u vreme incidenta.¹²¹ Član OSBZ-a iz zajednice kosovskih Aškalija pohvalio je mehanizam kao korisno sredstvo za razmenu informacija o bezbednosnim problemima drugih zajednica u opštini, koji istovremeno omogućava njegovoj zajednici da komunicira sa institucijama.¹²²

U Obiliq/Obiliću, predstavnici zajednica kosovskih Srba, kosovskih Bošnjaka, Egipćana, Roma i Aškalija prisustvovali su sastancima OSBZ-a, mada mala zajednica kosovskih Crnogoraca nije imala predstavnike. Prevod na srpski je bio obezbeđen. OSBZ se nije konkretno bavio razmatranjem pitanja sigurnosti. Umesto toga, usredsredio se na pitanja javne bezbednosti, ali su predstavnici OSBZ-a pohvalili njegovu efikasnost u rešavanju pitanja od zajedničkog interesa.¹²³ Međutim, jedna od dve žene u OSBZ-u, predstavnica kosovskih Bošnjaka, istakla je da je potrebno više posvećenosti i političke volje za poboljšanje naknadnih aktivnosti i rešavanje pitanja koja su zajednice iznele na sastancima.¹²⁴

¹¹⁸ Videti str. 15-16, *supra*

¹¹⁹ Videti str. 14-15, *supra*

¹²⁰ Od predstavnika kosovskih Crnogoraca zatraženo je da postane član OSBZ-a, ali je on to odbio, dok je član iz zajednice kosovskih Hrvata bio zvanično imenovan, ali nije prisustvovao sastancima.

¹²¹ Kosovski Srbin, član OSBZ-a u Lipjan/Lipljanu, prostorije OEBS-a u gradu Lipjan/Lipljan, individualni razgovor, 28. januar 2011.

¹²² Kosovski Aškalija, član OSBZ-a u Lipjan/Lipljanu, selo Gadime/Gadimlje, individualni razgovor u njegovoj kući, 18. januar 2011.

¹²³ Predstavnici kosovskih Srba i kosovskih Aškalija iz OSBZ-a u Obiliq/Obiliću, prostorije OEBS-a u gradu Obiliq/Obilić i selu Plemetin/Plemetina, individualni razgovori, 12. januar 2011.

¹²⁴ Kosovski Bošnjak, član OSBZ-a u Obiliq/Obiliću, prostorije OEBS-a u gradu Obiliq/Obilić, individualni razgovor, 12. decembar 2010.

U Podujevë/Podujevu, predstavnici kosovskih Roma i Aškalijski koji žive u gradu redovno su prisustvovali sastancima OSBZ-a i izrazili su zadovoljstvo efikasnošću ovog mehanizma.¹²⁵ Iako u ovoj opštini postoji mala zajednica kosovskih Srba, oni nisu učestvovali u radu, uglavnom zbog udaljenosti i putnih troškova. OSBZ je razmatrao šira pitanja javne bezbednosti, ali nije razmatrao narušavanje izgleda srpske pravoslavne crkve u gradu Podujevë/Podujevo od 27. juna 2010.¹²⁶ na sastanku od 15. oktobra 2010, prvom nakon ovog incidenta.

U Prishtinë/Prištini, premda su sve nevećinske zajednice u opštini imale predstavnike – kosovski Srbi, kosovski Bošnjaci, kosovski Egipćani, kosovski Turci, kosovski Romi, kosovske Aškalijski i kosovski Goranci – oni nisu redovno prisustvovali sastancima. Predstavnici kosovskih Srba i kosovskih Turaka prigovorili su da nisu dobijali pozive na vreme¹²⁷, dok se jedan član žalio da OSBZ ne rešava uvek izneta pitanja na adekvatan način.¹²⁸ Svog predstavnika je imao jedini LOJB u ovoj opštini, iz sela Donja Brnjica/Bërnice e Poshtme u kome žive i kosovski Albanci i kosovski Srbi. Razmatrana su pitanja opšte sigurnosti i bezbednosti, ali nije bilo pomena o incidentima koji pogađaju nevećinske zajednice. Redovno je bio obezbeđen prevod materijala na srpski jezik.

U Shtime/Štimlju, predstavnici kosovskih Aškalijski i kosovskih Roma imenovani su u OSBZ, ali nisu redovno prisustvovali sastancima. Predstavnik kosovskih Roma u OSBZ-u, koji je učestvovao na svega 4 od 16 sastanaka, tvrdio je da nije dobijao zvanične pozive na sve sastanke koji su održani. Međutim, napomenuo je da su pitanja koja se odnose na javnu bezbednost njegove zajednice uspešno rešena.¹²⁹ Predstavnik kosovskih Aškalijski u OSBZ-u prisustvovao je većini sastanaka i pohvalio njegovu korisnost kao mehanizma za učešće.¹³⁰ OSBZ u Shtime/Štimlju je bio vrlo aktivan, s obzirom da je u 2010. sazvaio šesnaest sastanaka, što je mnogo više od deset obaveznih sastanaka godišnje. Međutim, OSBZ se nije usredsredio na konkretna pitanja koja pogađaju nevećinske zajednice, već je akcenat stavljen na pitanja kao što su saobraćajne nesreće.

4.5. Region Prizren

U regionu Prizren OSBZ je bio osnovan u pet od šest opština. U opštini Rahovec/Orahovac, iako je OSBZ bio zvanično osnovan, nijedan sastanak zapravo nije održan u 2010. U Mamuši je u septembru 2010. održan sastanak na kojem se razgovaralo o osnivanju OSBZ-a, ali nije bilo daljih aktivnosti. Četiri operativna OSBZ-a obavljala su svoje poslove sa različitim stepenom usklađenosti sa važećim

¹²⁵ Predstavnici kosovskih Aškalijski i kosovskih Roma u OSBZ-u u Podujevë/Podujevu, grad Podujevë/Podujevo, individualni razgovori, 14. januar 2011.

¹²⁶ Videti fusnotu 61, *supra*.

¹²⁷ Predstavnici kosovskih Turaka i kosovskih Srba u OSBZ-u u Prishtinë/Prištini, prostorije OEBS-a u opštini Prishtinë/Priština, individualni i telefonski razgovori, 18. januar 2011.

¹²⁸ Predstavnici kosovskih Aškalijski u OSBZ u Prishtinë/Prištini, prostorije OEBS-a u opštini Prishtinë/Priština, individualni razgovor, 17. januar 2011.

¹²⁹ Predstavnik kosovskih Roma u OSBZ u Shtime/Štimlju, grad Shtime/Štimlje, individualni razgovor, 11. januar 2011.

¹³⁰ Predstavnik kosovskih Aškalijski u OSBZ u Shtime/Štimlju, grad Shtime/Štimlje, individualni razgovor, 19. januar 2011.

standardima. OSBZ u Dragash/Dragašu sastao se samo jednom u 2010, u Malishevë/Mališevu je održano devet, a u Prizrenu i Suharekë/Suvoj Reci pet sastanaka. U Prizrenu, Dragash/Dragašu i Suharekë/Suvoj Reci sastancima OSBZ-a su predsedavali predsednici ovih opština, a u Malishevë/Mališevu je ova dužnost prenet na druge zvaničnike opštine. Samo su OSBZ u Prizrena i Suharekë/Suvoj Reci poslali na uvid zapisnike sa svojih sastanaka relevantnim ministarstvima, a samo je prizrenski OSBZ uputio izveštaj skupštini opštine, premda na ad hok osnovi. Nijedan OSBZ u regionu nije pripremio nacrt opštinskog akcionog plana za bezbednost zajednice za 2010. OSBZ u Suharekë/Suvoj Reci održao je jedan od dva obavezna konsultativna sastanka sa javnošću, dok ostala tri operativna OSBZ-a nisu održala nijedan sastanak. Samo je jedna žena učestvovala u ovom mehanizmu, kao predstavnik zajednice kosovskih Bošnjaka u prizrenskom OSBZ-u.

Zastupljenost nevećinskih zajednica u OSBZ-u ovog regiona i njihovo stvarno učešće razlikovalo se od opštine do opštine, što je uticalo na mogućnost ovog mehanizma da na efikasan način reši pitanja koja se odnose na njihovu sigurnost i bezbednost. U OSBZ-u u Dragash/Dragašu bile su zastupljene sve nevećinske zajednice u opštini, a po jedan predstavnik kosovskih Bošnjaka i kosovskih Goranaca prisustvovali su jedinom sastanku koji je održan u 2010. Međutim, usled činjenice da je predstavnik kosovskih Bošnjaka u OSBZ-u ujedno i opštinski prevodilac postavlja se pitanje potencijalnog sukoba interesa, s obzirom na to da se nalazi na platnom spisku opštine. Ova osoba je prevodila jer je bosanski zvanični jezik opštine, pa su predstavnici obe nevećinske zajednice takođe bili u mogućnosti da u potpunosti daju svoj doprinos i uzmu učešće. Pri svemu tom, skrenuta je pažnja na potrebu da se sastanci češće održavaju i da se realizuju sistematičnije naknadne aktivnosti u vezi sa pitanjima sigurnosti i bezbednosti koja se odnose na nevećinske zajednice.¹³¹ Jedinu LOJB u ovoj opštini, u etnički mešovitom selu Krushevë/Kruševo, ima predstavnike u okviru OSBZ-a.

U opštini Malishevë/Mališevu OSBZ je imao jednog predstavnika kosovskih Roma. Zajednica kosovskih Aškalija nije imala svoje predstavnike. OSBZ se bavio pitanjima javne bezbednosti i zdravstvene zaštite, ali nije bilo razgovora o bilo kakvim konkretnim bezbednosnim pitanjima koja se odnose na malu zajednicu kosovskih Roma.¹³² Ovo se delom može objasniti time da u ovom mehanizmu nema dovoljne zastupljenosti nevećinske zajednice.

U prizrenskom OSBZ-u nalaze se predstavnici zajednica kosovskih Srba, kosovskih Bošnjaka, kosovskih Turaka i kosovskih Roma, ali oni nisu redovno prisustvovali sastancima. Predstavnici kosovskih Aškalija i kosovskih Egipćana nisu bili imenovani. Slično situaciji u Dragash/Dragašu, većina predstavnika nevećinskih zajednica u OSBZ-u su ujedno bili opštinski zvaničnici. Prizrenski OSBZ se uglavnom bavio pitanjima javne bezbednosti, a nevećinske zajednice su bile slabo informisane o njegovom radu. Predstavnik kosovskih Srba je istakao da su slabe naknadne aktivnosti po pitanjima pomenutim tokom sastanaka OSBZ-a negativno uticale na njegovu efikasnost, i smatrao je da pitanjima koja se odnose na njegovu zajednicu nije posvećena adekvatna pažnja. Na primer, nije bilo razgovora o pljački

¹³¹ Predstavnici kosovskih Goranaca i kosovskih Bošnjaka u OSBZ-u u Dragash/Dragašu, grad Dragash/Dragaš, individualni razgovori, 12. i 13. januar 2011.

¹³² Na osnovu redovnog praćenja rada OSBZ-a u opštini Malishevë/Mališevu od strane OEBS-a.

srpske pravoslavne crkve u selu Novake/Novak u aprilu 2010.¹³³ ili požaru u kojima su oštećene kuće kosovskih Srba u gradu Prizren u maju i julu 2010. godine¹³⁴. On je dodao da prevod na srpski tokom sastanaka nije uvek bio adekvatan, premda to nije bitno uticalo na njegovu mogućnost učešća.¹³⁵ Predstavnica kosovskih Bošnjaka istakla je da materijal nije bio preveden na bosanski zbog navodnog nedostatka resursa, uprkos činjenici da je ovo službeni jezik u ovoj opštini. Takođe je navela da nema sistematičnih naknadnih aktivnosti OSBZ-a u vezi sa pitanjima koja su pomenuta tokom rada.¹³⁶ Drugi predstavnik kosovskih Bošnjaka u OSBZ-u istakao je da je postojao simultani prevod na bosanski i turski.¹³⁷ Predstavnik kosovskih Roma istakao je da se OSBZ na adekvatan način kasnije bavio pitanjima koja se odnose na njegovu zajednicu, ali je dodao da postoji potreba da se pospeši proaktivnije i efektivnije učešće zajednice u ovom mehanizmu.¹³⁸ Jedinu LOJB u ovoj opštini, koji se nalazi u etnički mešovitom selu Mushnikovë/Mušnikovo, nije imao predstavnike u OSBZ-u.

U Suharekë/Suvoj Reci je jedan kosovski Aškalija zastupao interese kako svoje zajednice tako i male zajednice kosovskih Roma u ovoj opštini, zbog čega ova druga zajednica nije imala adekvatnog predstavnika. OSBZ se u 2010. bavio rešavanjem pitanja nevećinskih zajednica, uključujući bezbednosne implikacije tekućih i planiranih aktivnosti u vezi sa povratkom kosovskih Srba, i pitanja javne sigurnosti koja se odnose na zajednicu Aškalija. Član OSBZ-a iz zajednice Aškalija, redovan i aktivan učesnik, istakao je potrebu da se ovaj mehanizam poboljša. Posebno je istakao da ne postoji opštinski akcioni plan za bezbednost zajednice, usled čega je po njegovom mišljenju OSBZ sveden na mehanizam za razmenu informacija, umesto da bude mehanizam za efikasno rešavanje problema.¹³⁹

5. ZAKLJUČAK

Na nevećinske zajednice na Kosovu i dalje negativno utiču ozbiljni bezbednosni incidenti čija su meta lica, privatna imovina i mesta od kulturnog i verskog značaja. Ovakvi incidenti često se štetno odražavaju na stvarnu i percipiranu bezbednost i sigurnost zajednica, a u pojedinim slučajevima mogu ograničiti njihovu slobodu kretanja i onemogućiti ostvarivanje njihovih osnovnih prava i korišćenje usluga.

Kroz sistematsko nadgledanje i niz razgovora sa relevantnim akterima, u ovom izveštaju opisan je istorijat reagovanja opština na ozbiljne bezbednosne incidente koji

¹³³ Videti str. 16, *supra*.

¹³⁴ Vidi fusnotu 64, *supra*.

¹³⁵ Kosovski Srbin, član prizrenskog OSBZ-a, zgrada opštine Prizren, individualni razgovor, 14. januar 2011.

¹³⁶ Kosovska Bošnjakinja, član prizrenskog OSBZ-a, zgrada opštine Prizren, individualni razgovor, 18. januar 2011.

¹³⁷ Kosovski Bošnjak, član prizrenskog OSBZ-a, zgrada opštine Prizren, individualni razgovor, 20. januar 2011.

¹³⁸ Kosovski Rom, član prizrenskog OSBZ-a, zgrada opštine Prizren, individualni razgovor, 20. januar 2011.

¹³⁹ Kosovski Aškalija, član OSBZ-a u Suharekë/Suvoj Reci, grad Suharekë/Suva Reka, individualni razgovor, 19. januar 2011.

pogađaju nevećinske zajednice na celom Kosovu.¹⁴⁰ Nalazi ukazuju na jasnu vezu između reakcija opština i percepcija zajednica u pogledu njihove bezbednosti i sigurnosti. U opštinama u kojima su relevantni mehanizmi, kancelarije i zvaničnici aktivno reagovali na bezbednosne incidente tako što su ih javnom osudili ili komunicirali sa ciljnom grupom ili na oba načina, pogođene zajednice su navele da se njihova percepcija bezbednosti poboljšala.

S obzirom na ovu važnu vezu, trebalo bi učiniti veće napore kako bi se osiguralo da efikasno reagovanje opština na ozbiljne bezbednosne incidente ne bude samo formalno propisano zakonskim i regulatornim okvirom, već da se stvarno i dosledno sprovodi na opštinskom nivou.

Važeći pravni okvir ne propisuje konkretne odgovore opština na bezbednosne incidente. Zakonodavni okvir propisuje da se OSBZ moraju osnovati u svim opštinama na Kosovu¹⁴¹, a u isto vreme obavezni su u skladu sa svojim mandatom da, u saradnji sa policijom, razmatraju i rešavaju sva pitanja koja se odnose na bezbednost zajednica¹⁴². Međutim, ne postoje smernice u pogledu toga na koji način bi ovo trebalo raditi. Umesto toga, ostavljeno je opštinskim zvaničnicima da prema sopstvenom nahođenju donose odluke o tome, što za posledicu ima različitu praksu širom Kosova. Veza između reakcija opština i percepcije nevećinskih zajednica u pogledu njihove sigurnosti i bezbednosti jasno ističe ključnu ulogu koju takvi mehanizmi mogu i trebalo bi da imaju na Kosovu. Kao što je prethodno pomenuto, Ministarstvo unutrašnjih poslova odobrilo je „Nacionalnu strategiju i akcioni plan za bezbednost zajednica 2011–2016“¹⁴³. Ovaj dokument ne daje nikakve jasne smernice o tome kako bi neka opština trebalo da reaguje nakon bezbednosnog incidenta.¹⁴⁴

Procena je naglasila da je na percepciju pogođenih zajednica, u pogledu njihove bezbednosti i sigurnosti, u mnogim slučajevima pozitivno uticalo kada su opštine reagovala na ozbiljne bezbednosne incidente, čija su meta bile nevećinske zajednice, tako što su komunicirale direktno sa zajednicom, javno osudile incidente ili o njima razgovarale na opštinskim forumima za bezbednost, ili kombinujući sva tri načina. Međutim, u izveštaju je takođe utvrđeno da mnogi OSBZ nisu ispunili svoju obavezu da osiguraju sveobuhvatnu zastupljenost zajednica, čime se može objasniti generalno nepostojanje usredsređenosti OSBZ-a na bezbednosne incidente koji pogađaju nevećinske zajednice. Među OSBZ-ima u kojima nije bilo pune zastupljenosti, procenom je utvrđeno da manje zajednice, kao što su kosovski Hrvati, kosovski Bošnjaci, kosovski Crnogorci, kosovski Egipćani, kosovski Romi, kosovske Aškalije i kosovski Goranci, najčešće nisu imale dovoljno predstavnika ili ih uopšte nisu imale. Pored toga, čak i tamo gde su bezbednosni incidenti koji pogađaju nevećinske zajednice rešavani, nepravilnosti u sastancima OSBZ-a, a u pojedinim slučajevima neredovno

¹⁴⁰ Iako OEBS aktivno nastoji da uvede načela perspektive žena u svoje aktivnosti nadgledanja i izveštavanja, žene iz nevećinskih zajednica nisu samo jako nezastupljene u opštinskim telima nego su u velikoj meri izostavljene u seoskim i rukovodećim forumima za zajednice. Osim toga, osetljivost sigurnosnih i bezbednosnih pitanja posebno je otežala šire konsultacije o tim pitanjima. Takođe treba napomenuti da su i žrtve i navodni počinioci većine prijavljenih bezbednosnih incidenata koji pogađaju nevećinske zajednice bili muškarci.

¹⁴¹ Član 1, Administrativno uputstvo br. 08/2009 MUP, videti fusnotu 3, *supra*; Zakon o policiji, Član 7.2, videti fusnotu 5, *supra*.

¹⁴² Ibid, Član 3(2), Administrativno uputstvo br. 08/2009.

¹⁴³ Videti str. 4, *supra*.

¹⁴⁴ Vidi str 5, *supra*.

prisustvovanje predstavnika nevećinskih zajednica – koje je često bilo uzrokovano faktorima kao što su poteškoće u prevozu ili dobijanju poziva – dodatno su umanjile mogućnosti sistematskog i pravovremenog reagovanja na te incidente. Takođe bi trebalo napomenuti da su, suprotno zakonskim odredbama, u pojedinim slučajevima predstavnici OSBZ – često kosovski Srbi – bili imenovani kao predstavnici nekoliko nevećinskih zajednica. Ovim faktorima delimično bi se moglo objasniti zbog čega je stepen reagovanja na bezbednosne incidente bio znatno veći kada su meta bili kosovski Srbi; u celini gledano, incidentima u kojima su meta bile druge zajednice – kao što su kosovski Hrvati, kosovski Bošnjaci, kosovski Egipćani, Romi i kosovske Aškalije – posvećeno je manje pažnje.

Kada se sa pitanja postupanja u skladu sa zakonodavstvom i politikom pređe na pitanje praktičnog rada OSBZ-a, procena utvrđuje da je, uprkos nepostojanju konkretne zakonske obaveze da se tako postupa, bilo pojedinih primera proaktivnog reagovanja opština na ozbiljne bezbednosne incidente koji pogađaju nevećinske zajednice. Reagovanja su bila u vidu javne osude u lokalnim medijima, na opštinskim internet stranicama ili tokom opštinskih sastanaka; i aktivnosti komunikacije sa pogođenim zajednicama.

Kao što je gore pomenuto, tamo gde je opština javno osudila ozbiljan bezbednosni incident, predstavnici zajednice su stalno naglašavali pozitivan uticaj na stvarnu i percipiranu bezbednost pogođene zajednice. Međutim, pitanje dostupnosti ponekad je bilo problematično: na primer, pozitivan uticaj na pogođenu zajednicu bio je ograničen tamo gde su saopštenja za javnost objavljivana sam u medijima na albanskom ili srpskom jeziku, a ne na jeziku pogođene zajednice.

Predstavnici zajednice takođe su napomenuli da je javna osuda imala znatno manji efekat u slučajevima u kojima nije bila praćena komunikacijom sa pogođenom zajednicom. Predstavnici su u više navrata istakli da postoji potreba da institucije, pored izdavanja javnih saopštenja osude, sprovedu aktivnosti komunikacije sa ciljnom grupom i podstaknu istinski dijalog sa pogođenom zajednicama.

Uprkos različitoj efikasnosti OSBZ-a u reagovanju na ozbiljne bezbednosne incidente koji pogađaju nevećinske zajednice, svi sa kojima je razgovarano složili su se da je ovaj mehanizam generalno koristan i da postoji potreba da se poboljša njegov kapacitet. Na samim opštinama je da pripreme i primene način reagovanja na bezbednosne incidente koji će biti usmeren ka zajednici, i koji je istovremeno i sistematičan i inkluzivan. Nasuprot najboljoj praksi koja proizilazi iz ovog izveštaju, ovo reagovanje nije uvek uključivalo nedvosmislene izjave osude koje su dostupne svim relevantnim zajednicama. Pored toga, opštine nisu stalno ostvarivale komunikaciju sa ciljnom grupom, kojom se povezuju nevećinske i većinske zajednice i rešavaju stvarni i percipirani aspekti sigurnosti i bezbednosti za sve stanovnike opštine. Potpunim i efikasnim korišćenjem OSBZ-a kao foruma za pospešivanje dijaloga između institucija i zajednica, mogu se ustanoviti korisne i stalne reakcije na bezbednosne incidente čime će se izgraditi poverenje između zajednica na Kosovu i raditi na održivom miru.

6. PREPORUKE

Predsjednicima opština/predsedavajućim OSBZ-a:

- Bez odlaganja osnovati OSBZ u opštinama u kojima još nisu uspostavljeni.
- Tamo gde su OSBZ osnovani, osigurati da ovo glavno opštinsko konsultativno telo:
 - osigurava rodnu ravnopravnost i pravičnu zastupljenost svih nevećinskih zajednica koje žive u toj opštini, kao i relevantnih aktera;
 - održava sastanke kojima redovno predsedava predsednik opštine;
 - se sastaje najmanje deset puta godišnje, i vodi i šalje zapisnike sa svih sastanaka relevantnim ministarstvima kako bi omogućio njihove aktivnosti nadgledanja, a predsednik opštine izveštava skupštinu opštine o aktivnostima saveta;
 - se konsultuje sa lokalnim odborima za javnu bezbednost i akcionim timovima za bezbednost zajednice;
 - godišnje održava najmanje dva javna konsultativna sastanka sa zajednicama na kojima se razgovara o bezbednosnim i sigurnosnim problemima i njihovom rešavanju;
 - obezbeđuje adekvatnu prevodilačku podršku za nevećinske zajednice kako bi se osiguralo njihovo puno i neometano učešće u tom telu (uključujući usmeno prevođenje tokom sastanaka i pismeno prevođenje poziva, dnevnog reda i materijala);
 - izrađuje godišnji akcioni plan za bezbednost zajednice koji se predstavlja skupštini opštine;
 - sistematski sprovodi naknadne aktivnosti u vezi sa bezbednosnim i sigurnosnim problemima koji pogađaju nevećinske zajednice.
- Osigurati efikasnu saradnju i koordinaciju između OSBZ-a i drugih opštinskih aktera odgovornih za promovisanje tolerancije među zajednicama i primenu mera za izgradnju poverenja, kao i stvaranje veze između zajednica i drugih opštinskih institucija, uključujući: zamenika predsednika opštine za zajednice, zamenika predsedavajućeg za zajednice, zamenika predsedavajućeg skupštine opštine za zajednice, odbor za zajednice i opštinske kancelarije za zajednice i povratak.
- Demonstrirati svoju posvećenost zaštiti i unapređenju bezbednosti i sigurnosti nevećinskih zajednica tako što će se osmisliti i primeniti sistematske reakcije na ozbiljne incidente koji pogađaju sve nevećinske zajednice, uključujući sledeće:
 - izdavanje javnih saopštenja osude koja će čuti sve zajednice, uključujući saopštenja na jezicima nevećinskih zajednica i u lokalnim medijima nevećinskih zajednica;
 - sprovođenje korisnih aktivnosti komunikacije sa ciljnom grupom u tesnoj saradnji sa relevantnim opštinskim zvaničnicima i pogodnim zajednicama, radi unapređivanja dijaloga između zajednica i između institucija i zajednica, uključujući i policiju;
 - osigurati da OSBZ sistematski i na efektivan način rešavaju sve bezbednosne incidente koji pogađaju nevećinske zajednice.
- Omogućiti opštinama razmenu informacija i dobrih praksi u vezi sa proaktivnim reagovanjem opštine na ozbiljne bezbednosne incidente koji pogađaju pripadnike nevećinskih zajednica (u vidu javnih osuda u lokalnim medijima, na

internet stranicama opština ili tokom sastanaka; i aktivnosti komunikacije sa pogođenom zajednicom u njenom okruženju);

- Aktivno tražiti od relevantnih ministarstava dalje smernice za primenu zakonodavnog okvira koji uređuje rad OSBZ-a.

Predstavicima nevećinskih zajednica u OSBZ-u:

- Redovno prisustvovati svim sastancima i u dnevni red uvrstiti pitanja koja se odnose na sigurnost i bezbednost njihovih zajednica;
- Proaktivno inicirati i u potpunosti učestvovati u diskusijama koje se odnose na sigurnost i bezbednost njihovih zajednica;
- Zastupati interese svoje zajednice u pogledu sigurnosti i bezbednosti na teritoriji cele opštine i redovno se konsultovati sa pripadnicima iste po pitanjima njihove sigurnosti i bezbednosti.

Međunarodnim i domaćim akterima na polju bezbednosti:

- Pospešivati, pružati podršku i koordinirati odgovarajuće i pravovremene reakcije na ozbiljne incidente koji pogađaju nevećinske zajednice sa opštinskim institucijama.
- Na sistematski način se baviti pitanjem ozbiljnih incidenata koji pogađaju nevećinske zajednice kroz svaku vrstu interakcije sa opštinskim institucijama, posebno tokom rada OSBZ-a.

ANEKS I: PREGLED OPŠTINSKIH SAVETA ZA BEZBEDNOST ZAJEDNICA (oSbz)

REGION	OPŠTINA	OSNOVAN	SASTANCI U 2010.	NEVEĆINSKE ZAJEDNICE KOJE IMAJU PREDSTAVNIKE	NEVEĆINSKE ZAJEDNICE KOJE NEMAJU PREDSTAVNIKE
Gjilan/Gnjilane	Ferizaj/Uroševac	Da	5	Srbi, Romi, Aškalije, Egipćani	Bošnjaci
	Gjilan/Gnjilane	Da	4	Srbi, Turci, Romi	Svi imaju predstavnike
	Han i Elezit/Deneral Janković	Da	10	Nema	Bošnjaci
	Kaçanik/Kaçanik	Da	10	Nema	Romi
	Kamenicë/Kamenica	Da	2	Srbi	Romi
	Klokot-Vrbovac/Kllokot-Vërbov	Da	5	Albanci	Svi imaju predstavnike
	Novo Brdo/Novobërdë	Da	0	Nije primenljivo	Nije primenljivo
	Partesh/Partesh	Ne	Nije primenljivo	Nije primenljivo	Nije primenljivo
	Ranilug/Ranillug	Ne	Nije primenljivo	Nije primenljivo	Nije primenljivo
	Štrpce/Shtërpçë	Da	1	Albanci	Romi
	Viti/Vitina	Da	6	Srbi	Hrvati
Mitrovicë/Mitrovica	Leposavić/Leposaviq	Ne	Nije primenljivo	Nije primenljivo	Nije primenljivo
	Mitrovicë/Mitrovica	Da	0	Nisu sazvani	Nisu sazvani
	Skenderaj/Srbica	Da	0	Srbi, Aškalije	Bošnjaci
	Vushtrri/Vučitrn	Da	12	Srbi, Turci, Romi, Aškalije	Svi imaju predstavnike
	Zubin Potok	Ne	Nije primenljivo	Nije primenljivo	Nije primenljivo
	Zvečan/Zveçan	Ne	Nije primenljivo	Nije primenljivo	Nije primenljivo
Pejë/Peć	Deçan/Deçane	Da	4	Bošnjaci	Srbi, Egipćani, Romi
	Gjakovë/Đakovica	Da	2	Egipćani	Bošnjaci, Aškalije, Romi
	Istog/Istok	Da	6	Srbi, Bošnjaci, Egipćani, Romi	Crnogorci
	Junik	Da	1	Nema stanovnika	Nije primenljivo
	Klinë/Klina	Da	5	Srbi, Aškalije, Egipćani, Romi	Crnogorci
	Pejë/Peć	Da	8	Srbi, Bošnjaci, Egipćani, Romi	Goranci, Crnogorci
Prishtinë/Priština	Fushë Kosovë/Kosovo Polje	Da	2	Serb, Egipćani, Romi, Aškalije	Bošnjaci, Goranci
	Gllgoc/Glogovac	Da	4	Nema stanovnika	Nije primenljivo
	Graçanica/Graçanicë	Ne	Nije primenljivo	Nije primenljivo	Nije primenljivo
	Lipjan/Lipljan	Da	8	Srbi, Turci, Romi, Aškalije, Crnogorci, Hrvati	Svi imaju predstavnike
	Obiliq/Obilić	Da	3	Srbi, Bošnjaci, Egipćani, Romi, Aškalije	Crnogorci
	Podujevë/Podujevo	Da	3	Romi, Aškalije	Srbi
	Prishtinë/Priština	Da	5	Srbi, Bošnjaci, Egipćani, Romi, Aškalije, Turci,	Svi imaju predstavnike

				Goranci	
	Shtime/Štimlje	Da	16	Romi, Aškalije	Svi imaju predstavnike
Prizren	Dragash/Dragaš	Da	1	Bošnjaci, Goranci	Svi imaju predstavnike
	Malishevë/Mališevo	Da	9	Romi	Aškalije
	Mamuša/Mamushë/Mamuša	Nije primenljivo	Nije primenljivo	Nije primenljivo	Nije primenljivo
	Prizren	Da	5	Srbi, Bošnjaci, Turci, Romi	Egipćani, Aškalije
	Rahovec/Orahovac	Da	0	Nisu sazvani	Nisu sazvani
	Suharekë/Suva Reka	Da	5	Aškalije	Srbi, Romi